

תוספתא סוטה	משנה סוטה
<p>תוספתא סוטה פרק א הלכה א ר' יוסה בי ר' יהודה אומ' משם ר' ליעזר מקנה על פי עד אחד או על פי עצמו ומשקה על פי שנים השיבו על דברי ר' יוסה בי ר' יהודה אין לדבר סוף הלכה ב אי זו היא עדות הראשונה זו עדות סתירה שניה זו עדות טומאה¹²⁰</p> <p>וכמה היא טומאה כדי ביאה וכמה היא כדי ביאה כדי העראה וכמה היא כדי העראה ר' ליעזר אומ' כדי חזרת דקל ר' יהושע אומ' כדי מזיגת הכוס בן עזיי אומ' כדי מזיגת הכוס לשתותו ר' עקיבא אומ' כדי לצלות ביצה ר' יהודה בן פתירה אומ' כדי לגמוע שלש ביצים זו אחר זו ר' לעזר בן ירמיה אומ' כדי שיקשור גרדי נימה חנן בן פנחס אומ' כדי שתשוט אצבעה לתוך פיה פלימו אומ' כדי שתפשוט ידה ותטול ככר מתוך הסל אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנ' כי בעד אשה זונה עד ככר לחם</p> <p>ר' יהודה אומ' בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה שחייבין על ביאתה כרת בעלה נאמן עליה סוטה שאין חייבין על ביאתה כרת אינו דין שיהא בעלה נאמן עליה אמרו לו וכל שכן הואיל ואין חייבין על ביאתה כרת לא יהא בעלה נאמן עליה דבר אחר לא אם אמרת בנדה שיש לזה התר אחר איסורה תאמר בסוטה שאין לה היתר לאחר איסורה וכן הוא אומ' מים גנובים ימתקו וגו' הלכה ג ר' יוסה אומ' הכת' האמינו עליה דכתי' והביא האיש את אשתו אל הכהן</p>	<p>משנה סוטה פרק א משנה א המקנא לאשתו רבי אליעזר אומר מקנא על פי שנים ומשקה על פי עד אחד או על פי עצמו רבי יהושע אומר מקנא על פי שנים ומשקה על פי שנים</p> <p>משנה ב כיצד הוא מקנא לה? אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני ודברה עמו עדין היא מתרת לביתה ומתרת לאכל בתרומה נכנסה עמו לבית הסתר ושהת כדי טמאה אסורה לביתה אסורה לאכל בתרומה ואם מת חולצת ולא מתיבמת</p> <p>משנה ג אלו אסורות מלאכל בתרומה האומרת טמאה אני לך ושבאו לה עדים שהיא טמאה והאומרת איני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקותה ושבעלה בא עליה בדרך כיצד הוא עושה לה? מוליכה לבית דין שבאותו המקום ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבוא עליה בדרך רבי יהודה אומר בעלה נאמן עליה</p> <p>משנה ד היו מעלין אותה לבית דין הגדול שבירושלים ומאימים עליה כדרך שהן מאימים על עדי נפשות¹⁰⁸ ואומר לה בתי הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שכנים הרעים עושים אל תעשי לשמו הגדול שנכתב בקדשה שימחה על המים ואומרין לפניך דברין שאינה כדי לשמען היא וכל משפחת בית אביה משנה ה אם אמרה טמאה אני שוברת כתבתה ויוצא ואם</p>

¹⁰⁸ ראה תוספתא פ"א ה"ו
¹²⁰ ככה"נ נוסב על פ"ו מ"ג, עיין גר"ש.

מעלין אותה לשערי מזרח לשערי ניקנור ששם משקים את הסוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצרעים

הלכה ד

מעלין אותה לשער מזרח לשער [ניקנור] ששם משקים את הסוטות [ומטהרין את היולדות] ומטהרין את המצורעין שנ' את אשר יחטא איש לרעהו ונשא בו אלה להאלותו ואתה תשמע מן השמים ועשית ושפטת את עבדיך להרשיע רשע לתת דרכו בראשו וצבתה בטנה ונפלה ירכה ולהצדיק [צדיק] לתת לו כצדקתו ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע

הלכה ה

היא עומדת מבפנים והכהן עומד בחוץ שנ' והעמיד הכהן את האשה לפני ה' אשה לפני ה' ואין כהן לפני ה'

הלכה ו

וכדרך שמאיימין עליה בית דין שתחזור בה¹²¹ כך מאיימין עליה שלא תחזור בה אומ' לה בתי אם ברור לך הדבר שטהורה את עמדי על בורייך ושתי שאין המים הללו דומין אלא לסם יבש על גבי בשר חי ואין מזיקו ולכשמוצא שם מכה מחלחל ויורד אין משקין שתי סוטות (בית דין) כאחת שלא יהא לבה גס בחברתה ר' יהודה אומ' לא מן השם הוא זה אלא משם שנ' והקריב אותה הכהן ואין מקריב שתים

הלכה ז

כהנים מטילין ביניהן גורלות כל מי שעלה גורלו אפי' כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו אם נפרמו נפרמו עד שמגלה לבה וסותר את שערה ר' יהודה אומ' אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה סותרו מפני פרחי כהונה

וכהן אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו אם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר את שערה רבי יהודה אומר אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה סותרו

משנה ו

היתה מכסה בלבנים מכסה בשחורים היו עליה כלי זהב קטליות נזמים וטבעות מעבירים ממנה כדי לנולה ואחר כך מביא חבל מצרי וקושרו למעלה מדדיה וכל הרוצה לראות בא ורואה חוץ מעבדיה ושפחותיה מפני שלבה גס בהן ושאר כל הנשים מתרות לראותה שנאמר ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה

משנה ז

במדה שאדם מודד בה מודדין לו¹⁰⁹ היא קשטה את עצמה לעברה והמקום נולה היא גלתה את עצמה והמקום גלה עליה ירך התחילה בעברה תחלה ואחר כך הבטן לפיכך תלקה הירך תחלה ואחר כך הבטן ושאר כל הגוף לא פלט

משנה ח

שמשון הלך אחרי עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו אבשלום נתנוה בשערו לפיכך נתלה בשערו ולפי שבא על עשר פילגשי אביו לפיכך נתנו בו עשר לונכיות שנאמר ויסבו עשרה אנשים נשאי כלי יואב ויכו את אבשלום וימתהו ולפי שגנב שלשה גנבות לב אביו ולב בית דין ולב אנשי ישראל לפיכך נתקעו בו שלשה שבטים שנאמר ויקח שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום עודנו חי בלב האלה

¹⁰⁹ מיכן ואילך ראה תוספתא פ"ג לדרשת מידה כנגד מידה
¹²¹ ראה משנה פ"א מ"ד

משנה ט

וכן לענין הטובה מרים המתינה למשה שעה אחת שנאמר (שמות בד) ותתצב אחתנו מרחק לדעה מה יעשה לו לפיכך נתעכבו לה ישראל שבעת ימים במדבר שנאמר (במדבר יבטו) והעם לא נסע עד האסף מרים

משנה י

יוסף זכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו שנאמר (בראשית נזט) ויעל יוסף לקבור את אביו ויעל עמו גם רכב גם פרשים ויהי המחנה כבוד מאד מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה? ומשה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו שנאמר (שמות יגיט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו ומי לנו גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא המקום ברוך הוא שנאמר (דברים לדו) ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה ולא על משה בלבד אמרו אלא בכל הצדיקים שנאמר (ישעיה נחח) והלך לפניך צדקך כבוד יי יאספך

הלכה ח

שלשה צריכין שיראו על המים אפר פרה ועפר סוטה ודם צפור אפר פרה כדי שיראה על פני המים עפר סוטה כדי שייראה על פני המי' דם צפור של מצורע כדי שייראה על פני המים רוק יבמה כדי שיראה

לעיני הזקנים

הלכה ט

רשאין הכהנים ליתן בשירי מנחות יין ושמן ודבש ואסורין לחמץ

הלכה י

כל המנחות טעונות שמן ולבונה חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות שנ' לא יצק עליה שמן ולא יתן עליה לבונה

ר' שמעון אומ' כל חטאות שבתורה אין טעונות נסכים חוץ מחטאתו ואשמו של מצורע שלא יהא קרבן חוטא מהודר **ר' טרפון** אומ' כל זכרון שבתור' נאמרו לטובה חוץ מזו שנ' מנחת זכרון מזכרת עון **ר' עקיבא** אומ' אף זו לטובה שנ' ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע

משנה ב

היה מביא פיילי שלחרס חדשה ונותן לתוכה חצי לג מים מן הכיור **רבי יהודה** אומר רביעית כשם שהוא ממעט בכתב כך הוא ממעט במים נכנס להיכל ופנה לימינו ומקום היה שם אמה על אמה וטבלה שלשיש וטבעת היתה קבועה בה כשהוא מגביהה נוטל עפר מתחתיה ונותן כדי שיראה על פני המים שנאמר

<p style="text-align: center;">תוספתא סוטה פרק ב</p> <p style="text-align: center;">הלכה א</p> <p>היה נוטל את מגלתה ונכנס לו לאולם טבלה של זהב היתה קבועה בכותלו של היכל והיא נראית מבאלום ממנה רואה וכותב לא חסר ולא יתר יוצא ועומד בצד סוטה קורא ודורש ומדקדק כל דקדוקי פרשה ומשמיעה בכל לשון ששומעת כדי שתהא יודעת על מה היתה שותה ובמה היתה שותה על מה היתה טמאה ובמה היתה טמאה ואומ' לה משביע אני עליך ויבא עליך שיבואו עליך זו אלה משביע עליך זו שבועה</p> <p style="text-align: center;">הלכה ב</p> <p>ר' מאיר אומ' אמן שלא נטמאתי אמן שאיני עתידה ליטמא לא שהמים בודקין אותה מיד אלא אפי' תקלקל לאחר עשרים שנה המים מתעררין עליה שנ' מנחת זכרון מזכרת עון נכנס וכותב יוצא ומוחק</p>	<p>(במדבר היז) ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים</p> <p style="text-align: center;">משנה ג</p> <p>בא לו לכתב את המגלה מאי זה מקום הוא כותב? אם לא שכב איש אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאררים האלה ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך ואינו כותב (במדבר הכא) והשביע הכהן את האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה וכותב (במדבר הכא-כב) יתן " אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בתת " את ירכך נפלת ואת בטנך צבה ובאו המים המאררים האלה במעיך לצבות בטן ולנפל ירך ואינו כותב (במדבר הכב) ואמרה האשה אמן אמן</p> <p style="text-align: center;">משנה ד</p> <p>רבי יוסה אומר לא היה מפסיק רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא יתן " אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בתת " את ירכך נפלת ואת בטנך צבה ובאו המים המאררים האלה במעיך לצבות בטן ולנפל ירך ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן</p> <p style="text-align: center;">משנה ה</p> <p>אינו כותב לא על הלוח ולא על הניר ולא על הדפתרא אלא במגלה שנאמר (במדבר הכג) בספר ואינו כותב לא בקומוס ולא בקלקנתוס ולא בכל דבר שהוא רושם אלא בדיו שנאמר ומחה כתב שהוא יכול להמחות</p> <p style="text-align: center;">משנה ו</p> <p>ולמה היא אומרת אמן? אמן על האלה אמן על השבועה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר אמן שלא נטמאתי ואם נטמאתי יבאו בי אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנוסה</p> <p>רבי מאיר אומר אמן שלא נטמיתי ואמן שלא אטמא</p> <p style="text-align: center;">משנה ז</p> <p>הכל שויים שאינו מתנה עמה קדם לשנתארסה ולא משנתארסה נסתרה לאחר ונטמאת ואחר כך החזירה לא היה מתנה עמה זה הכלל כל שתבעל לא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה</p> <p style="text-align: center;">משנה סוטה פרק ג</p> <p style="text-align: center;">משנה א</p> <p>היה נוטל את מנחתה מתוך קפיפה מצרית ונותנה בכלי שרת ונותנה על ידיה וכהן מניח את ידו תחתיה ומניפה הניף והגיש קמץ והקטיר והשאר נאכל לכהנים</p>
---	---

<p>עד שלא נמחקה מגלה אמרה איני שותה או שאמרה טמאה אני או שבאו עדים שהיא טמאה המים נשפכין ואין בהן משום קדושה ומגלתה נגזרת תחת טירו של היכל ומנחתה מתפזרת הלכה ג</p> <p>נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכין ומנחתה מתפזרת אבית הדשן ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת</p> <p>נמחקה המגלה ואמרה איני שותה מרערעין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה ר' יהודה אומ' בצבת של ברזל פותחין את פיה ומרערעין אותה ומשקין אותה על כרחיה אמ' ר' עקיבא וכי למה בודקין את זו לא לבדקה הרי היא בדוקה ומנוולת אלא לעולם יכולה היא שתחזור בה עד שתקרב מנחתה קרבה מנחתה ואמרה איני שותה מרערעין אותה ומשקין אותה על כרחיה ר' לעזר אומ' שתי קנאות האמורות בפרשה קנאה קנאה אחת היא שמקנא לבעל ואחת שמקנא למקום ר' שמעון בן לעזר אמ' משם ר' מאיר מה תל ואמרה האשה אמן [אמן] ראויה היתה זו לבוא עליה פורעניות גדולות מאילו שהביאה עצמה¹²² לידי ספק אלא שניקל ניוולה שנ' ונקתה נקתה מכל פורעניות הראויות לבוא עליה ר' יהודה בן פתירא אמ' משם לעזר בן מתיא מה תל ואם לא נטמא' האשה שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח נקבות יולדת זכרים כעורין יולדת נאין שחורין יולדת לבנים קצרין יולדת ארוכין אחד אחד יולדת שניים שנים תינוק העולה לחדשיו הרי זה מבלה עולם</p>	<p>משנה ב היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה רבי שמעון אומר מקריב את מנחתה ואחר כך משקה שנאמר ואחר ישקה את האשה את המים אם השקה ואחר כך הקריב את מנחתה כשרה משנה ג</p> <p>עד שלא נמחקה המגלה אמרה איני שותה</p> <p>מגלתה נגזרת ומנחתה מתפזרת על הדשן אין מגלתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת נמחקה המגלה ואמרה טמאה אני המים נשפכים ומנחתה מתפזרת על הדשן</p> <p>נמחקה המגלה אמרה איני שותה מערערים אותה ומשקין אותה על כרחיה</p> <p>משנה ד אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלא גידים והן אומרין הוציאוה הוציאוה שלא תטמא את העזרה אם יש לה זכות היתה תולה לה יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה שתי שנים יש זכות תולה שלוש שנים מכן אמר בן עזי חייב אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה רבי אליעזר אומר המלמד את בתו תורה מלמדה תפלות רבי יהושע אומר רוצה אשה בקב ותפלות מתשעה קבין ופרישות הוא היה אומר חסיד שוטה רשע ערום אשה פרושה מכות פרושין הרי אלו מכלי עולם משנה ה</p> <p>רבי שמעון אומר אין זכות תולה במים המאררים ואם אתה אומר שהזכות תולה במים המאררים מדהה אתה את המים בפני כל הנשים השותות ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו שיאמרו טמאות היו אלא שתלת להן זכות משנה ו</p>
--	--

¹²² הוספה לדברי ר' מאיר במשנה פ"ב מ"ה

<p>הלכה ד על כל ביאה וביאה שבעלה בא עליה הרי הוא חייב עליה</p> <p>נטמאת מנחתה עד שלא קידשה בכלי הרי היא ככל המנחות תיפדה ותיאכל משקדשה בכלי תעבר צורתה ותצא לבית השריפה</p> <p>הלכה ה קרבה מנחתה ולא הספיק לקרב הקומץ עד שמת הבעל או שמתה היא שירים אסורין (שעל הספק באת מתחילתה כיפרה ספקה והלכה לה) קרב הקומץ ואחר כך מתה היא או שמת הבעל שירים מותרין שעל הספק באת מתחילתה כיפרה ספיקה והלכה לה</p> <p>הלכה ו באו לה עדי' שהיא טמיאה בין כך ובין כך מנחה אסורה נמצאו עדיה זוממין בין כך ובין כך מנחתה חולין</p> <p>כל הנשואות לכהן בין כהנת בין לוייה בין ישראלית אין מנחתה נאכלת מפני שיש לו בה שותפות ואין עולה כולה כליל לאשים מפני שיש לו בה שותפות כיצד הוא עושה הקומץ קרב בעצמו ושיריין קרבין בעצמן ר' לעזר בי ר' שמעון אומ' קומץ קרב בעצמו ושירים מתפזרין כהן עומד ומקרב על גבי מזבח מה שאין כן בכהנת</p> <p>הלכה ז האיש זכיי בבתו ובקדושיה בכסף ובשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה מה שאין כן באשה</p> <p>הלכה ח האיש עובר על מצות עשה שהזמן גרמא מה שאין כן באשה האיש עובר על כל תקיף ועל כל תשחית ועל כל תטמא למתים מה שאין כן באשה האיש נדון בן סורר ומורה ואין האשה נידונת בן סורר ומורה</p> <p>הלכה ט האיש מעטף ומספר ואין האשה מעטפת ומספרת וחכמים אומ' מעטפת ואין מספרת</p>	<p>רבי אומר הזכות תולה במים המאררים ואינה יולדת ואינה משבחת אלא מתנונה והולכת וסופה שהיא מתה באותה מיתה</p> <p>משנה ז נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות תפדה ומשקדשה בכלי הרי היא ככל המנחות תשרף אלו שמנחותיהם נשרפות האומרת טמאה אני לך ושבאו לה עדים שהיא טמאה האומרת איני שותה ושבועלה אינו רוצה להשקותה ושבועלה בעלה בדרך</p> <p>וכל הנשואות לכהנים מנחותיהם נשרפות</p> <p>משנה ח בת ישראל שנשאת לכהן מנחתה נשרפת וכהנת שנשאת לישראל מנחתה נאכלת מה בין כהן לכהנת? מנחת כהנת נאכלת מנחת כהן אינה נאכלת כהנת מתחללת וכהן אינו מתחלל כהנת מטמא למתים וכהן אינו מטמא למתים כהן אוכל בקדשי קדשים ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים</p> <p>משנה ט מה בין האיש לאשה? האיש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת האיש מדייר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות אביה האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את בתה</p> <p>האיש מוכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה האיש נסקל ערם ואין האשה נסקלת ערמה האיש נתלה ואין האשה נתלית</p>
---	---

האיש נמכר בגנבתו ואין האשה נמכרת בגנבתה

האיש נמכר ונשנה ואין האשה נמכרת ונשנית האיש נמכר עבד עברי ואין האשה נמכרת עבד עברי [האיש נרצע ואין האש' נרצעת] האיש קונה עבד עברי ואין האשה קונה עבד עברי

תוספתא סוטה פרק ג

הלכה א

היה ר' מאיר אומ' מניין אתה אומ' שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו¹²³ שנ' בססאה בשלחה תריבנה אין לי אלא שמדד בסאה מנין מדד בקב וחצי קב תרקב וחצי תרקב רובע וחצי רובע תומן ועוכלה תל כי כל סאון סואן ברעש הרי כאן חשבונות הרבה אין לי אלא דבר הבא במדה מניין שאפי' פרוטות מצטרפות לחשבון גדול תל אחת לאחת למצוא

חשבון

הלכה ב

וכן אתה מוצא בסוטה שבמדה שמדדה בה מדדו לה היא עמדה לפניו כדי שתהא נאה לפניו לפיכך כהן מעמידה לפני הכל להראות קלונה שנ' והעמיד הכהן את האשה לפני ה'

הלכה ג

היא פירסה לו סדין לכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחה תחת רגליו היא קולעה לו שיערה לפיכך כהן סותרו היא קישטה לו פניה לפיכך פניה מוריקות היא כחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות

הלכה ד

היא הראתו באצבעה לפיכך צפרניה נושרות היא הראתו את בשרה¹²⁴ לפיכך כהן קורע חלוקה ומראה קלונה לרבים היא חגרה לו בציצים לפיכך כהן מביא חבל מצרי וקושר למעלה מדדיה¹²⁵ וכל הרוצה בא רואה היא פשטה לו יריכה לפיכך יריכה נמסית היא קבלתו על כריסה לפיכך בטנה צבה היא האכילתו מעדנים לפיכך מנחתה מאכל בהמה¹²⁶ היא השקתו יינות משובחין בכוסות משובחין לפיכך כהן משקה אותה מים מרים במקידה של חרס¹²⁷

הלכה ה

היא עשתה בסתר שנ' ועין נואף שמרה נשף לאמר וגו' ואינה [יודעת] שהיושב בסתרו של עולם פנים שם עליה שנ' וסתר פנים ישים מלמד שהמקום מוציא סתרה בגלוי שנ' תכסה שגאה

הלכה ו

אנשי מבול לא נתגאו לפני המקום אלא מתוך הטובה שהשפיע להם שנ' בתיהם שלום מפחד וגו' שורו עבר ולא יגע' וגו' ישלחו כצאן וגו' ישאו כתף וגו' יבלו בטוב ימיהם וגו'

הלכה ז

היא גרמה להם ויאמרו לאל סור ממנו מה שדי כי נעבדנו אמרו אין לו עלינו טריחות אלא שתי טיפות של גשמים הרי יש לנו נהרות ומעיינות שאנו

¹²³ משנה פ"א מ"ז

¹²⁴ משנה פ"א מ"ה "עד שהוא מגלה את לבה"

¹²⁵ משנה פ"א מ"ו וההמשך כגירסת המשניות בטיפוס א"

¹²⁶ לאפוקי מדעת ר"ג במשנה פ"ב מ"א

¹²⁷ משנה פ"ב מ"ב

<p>מסתפקין מהן בימות החמה ובימות הגשמים שנ' ואד יעלה מן הארץ הלכה ח</p> <p>אמ' להם המקום בטובה שהטלתי לכם בה אתם מתגאין לפני בה אני נפרע מכם מהו אומ' ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ הלכה ט</p> <p>ר' יוסה בן דורמסקית אומ' אנשי מבול לא נתגאו לפני המקום אלא בגלגלי עין שדומין למים שנ' ויראו בני האלים את בנות האדם וגו' אף המקום לא נפרע מהן אלא בגלגלי מים שדומה לעין שנ' ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וגו' הלכה י</p> <p>אנשי מגדל לא נתגאו לפני המקום אלא מתוך הטובה שהשפיע להם שנ' ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם ואין ישיבה אלא אכילה ושתיה שנ' וישב העם לאכל ושתה היא גרמה להם ויאמרו הבה נבנה לנו עיר וגו' מהו אומ' ויפץ ה' אותם וגו' הלכה יא</p> <p>אנשי סדום לא נתגאו לפני המקום אלא מתוך הטובה שהשפיע להם שנ' ארץ ממנה יצא לחם וגו' מקום ספיר אבניה וגו' נתיב לא ידעו עיט וגו' לא הדריכוהו וגו' הלכה יב</p> <p>אנשי סדום אמרו הואיל ומזון יוצא מארצנו וכסף וזהב יוצא מארצנו ואבנים טובות ומרגליות יוצאות מארצנו אין אנו צריכין שיבאו בני אדם עלינו אין באין עלינו אלא לחסרנו נעמוד ונשכח את הרגל מבינותינו אמר להם המקום בטובה שהשפיעתי לכם אתם משכחין את הרגל מביניכם אני אשכח אתכם מן העולם מהו אומ' פרץ נחל וגו' לפיד בוז וגו' ישליו אוהלים וגו' וכן הוא אומ' חי אני נאם ה' אלים אם עשתה סדום אחותך וגו' הנה זה עון סדום אח' גאון שבעת לחם וגו' וכל כך ויד עני ואביון לא החזיקה ותגבהינה ותעשינה תועבה מהו או' ואסיר אתהן כאשר ראיתי הלכה יג</p> <p>מצרים לא נתגאו לפני המקום ברוך הוא אלא במים שנ' ויצו פרעה לכל עמו לאמר אף המקום ברוך הוא לא נפרע מהם אלא במים שנ' מרכבות פרעה וחילו ירה בים הלכה יד</p> <p>סיסרא לא נתגאה לפני המקום ברוך הוא אלא בלגיונות שאין מקבלין שכר שנ' באו מלכים נלחמו וגו' אף המקום ברוך הוא לא נפרע מהן אלא בלגיונות שאין מקבלין שכר שנ' מן שמים נלחמו וגו' ולא זזו משם ולא סנפוהו מפני שהוא גולייר הלכה טו</p> <p>שמשון בעיניו¹²⁸ מרד שנ' ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי וגו' אף הוא בעיניו לקה שנאמ' ויאחזהו</p>	
---	--

<p>פלשתים וינקרו את עיניו וגו' ר' או' תחלת קלקלתו בעזה היתה אף עונשו לא היתה אלא בעזה הלכה טז</p> <p>אבשלום בשערו מרד¹²⁹ שנ' וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את ראשו וגו' לפיכך לקה בשערו ר' יהודה הנשיא אומ' אבשלום נדיר עולם היה ואחד לשנים עשר חדש היה מגלח שנ' ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם וגו' כי נדר נדר עבדך וגו' ר' נהוראי אומ' אחד לשלשים יום היה מגלח שנ' והיה מקץ ימים לימים וגו' ר' יוסה אומ' כל ערב שבת היה מגלח שכן דרך מלכים לגלח מערב שבת לערב שבת כמה שנ' בכהנים וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וגו' ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך מה שאין בני טבריה ובני צפורי מגלחין כן ולפי שבא על עשר פלגשי אביו לפיכך נתלו בו עשר לונכיות שנ' ויסבו עשרה נערים וגו'</p> <p>הלכה יז</p> <p>ולפי שגנב שלש גנבות לב אביו ולב בית דין ולב כל ישראל לפיכך נתקעו בו שלשה שבטים שנ' ויקח שלשה שבטים בכפו וגו'</p> <p>הלכה יח</p> <p>סנחריב לא נתגאה לפני המקום אלא על ידי מלאך שנ' ביד מלאכיך חירפת וגו' אני קרתי ושתיתי מים זרים אף המקום ברוך הוא לא נפרע מהן אלא על ידי מלאך שנ' ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' וגו' וכולם מלכים קשורי כתרים בראשיהם</p> <p>הלכה יט</p> <p>נבוכדנצר אמ' אין באי העולם כדי לדור ביניהם אלא אעשה לי עב קטנה ואדור בתוכה שנ' אעלה על במתי עב אמ' לו המקום ברוך הוא ואתה אמרת בלבבך וגו' אני מורידך לבאר שחת מהו אומ' אך אל שאול תורד ואל ירکتני בור אתה אמרת אין באי עולם כדי לדור ביניהם ומן אנשא לך טרדין וגו' בה שעתא מילתא ספת על נבוכדנצר ומן אינשא טריד וגו' כלא מטא על נבוכדנצר לקצת ירחין תרי עשר</p> <p>תוספתא סוטה פרק ד</p> <p>הלכה א</p> <p>אין לי אלא מדת פורענות שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו מדת הטוב מנין אמרת מרובה מדת הטוב ממדת הפורענות על אחת מחמש מאות במדת פורענות כת' פוקד עון אבות על בנינים ועל בנינים על שלשים ועל רבעים במדת הטוב כת' ועושה חסד לאלפים הוי אומ' מרובה מדת הטוב ממדת פורענות על אחד מחמש מאות וכן אתה מוצא באברהם שבמדה שמדד בה מדדו לו אברהם רץ לפני מלאכי השרת שלש ריצות שנ' וירא וירץ לקראתם וגו' וימהר אברהם האהלה וגו' ואל הבקר רץ אברהם אף המקום ברוך הוא רץ לפני בניו שלש ריצות שנ' ויאמר ה' מסיני בא וגו'</p> <p>הלכה ב</p> <p>באברהם הוא אומ' וישתחו אפים ארצה אף המקום ברוך בישר את בניו לעתיד לבא והיו מלכים אומניך</p>	
--	--

ושרותיהם מניקותיך אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו באברהם הוא אומ' יקח נא מעט מים אף המקום ברוך הוא בישר ונתן לבניו באר במדבר שהיתה שופעת בכל מחנה ישראל שנ' באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם מלמד שהיתה הולכת פני כל הדרום ומשקה את כל פני הישימון ונשקפה על פני הישימון באברהם הוא אומ' והשענו תחת העץ אף המקום נתן לבניו שבעה ענני כבוד במדבר אחד מימינם ואחד משמאלם אחד לפנייהם ואחד לאחריהם ואחד למעלה מראשיהם ואחד לשכינה שביניהם ועמוד ענן שהיה מקדים לפנייהם הורג נחשים ועקרבים ושורף סירים וקוצים ואטד משפיל להם את הגבוה ומגביה להם את השפל ועושה להן את הדרך מיושר דרך סרט מושך והולך שנא' וארון ברית ה' נוסע לפנייהם וגו' ובו היו משתמשים כל ארבעים שנה שהיו במדבר שנ' וענן ה' עליהם יומם מה תל לא ימיש עמוד הענן יומם מלמד של יום משלים לשל לילה ושל לילה משלים לשל יום הלכה ג

באברהם הוא אומ' ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אף המקום ברוך הוא נתן להם מן במדבר שנ' שטו העם ולקטו וגו' לשד השמן כיוצא מן הדד שמן מה דד זה עיקר לתינוק והכל טפל לו כך היה המן עיקר לישראל והכל טפל להם דבר אחר מה הדד הזה אפי' תינוק יונק הימנו כל היום אינו מזיקו כך נעשה המן שאפי' ישראל אוכלין אותו כל היום כולו אין מזיקין כך נעשה למי שאין נחשב עליו אבל מי שנחשב עליו מתהפך בפיו לכל אי זה טעם שירצה שנ' ויתן להם שאלתם וגו' ותאותם יביא להם ולא עוד אלא שירד להן מזון שני אלפים שנה ביום אחד הלכה ד

באברהם הוא אומ' ואל הבקר רץ אברהם אף המקום ברוך הוא הגיז לבניו שליו מן הים שנ' ורוח נסע מאת ה' ויגז שלים מן הים וגו' שתי אמות היתה גבוהה מן הארץ דברי ר' עקיבא ר' לעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' ויטש אל המחנה כדרך יום כה ודיי מה תל שוב וכדרך יום כה מלמד שהיתה עולה מן הרקיע ועד הארץ וחופה את גלגל חמה ואחר כך יורדת לארץ וכאמתיים על פני הארץ שתי אמות היתה נטולה מן הארץ כדי שלא יהא מצטער שוחה ונוטל הלכה ה

באברהם מהו אומ' והוא עומד עליהם וגו' אף המקום ברוך הוא הגין את בניו במצרים שנ' ופסח ה' על הפתח הלכה ו

באברהם מהו אומ' ואברהם הולך עמם לשלחם אף המקום ברוך הוא הלוח את בניו ארבעים שנה שנא' זה ארבעים שנה ה' אליך עמך וגו' הלכה ז

יוסף זכה בעצמות אביו¹³⁰ אף הוא לא נתעסק בו אלא משה שנ' ויקח משה את עצמות יוסף וגו' מלמד שכל העם היו עסוקין בביזה והוא עוסק במצוה שנ'

¹³⁰ משנה ספ"א

חכם לבב יקח מצות וגו' אילו לא היה מתעסק בו
 משה לא היו ישראל מתעסקין בו תל ואת עצמות
 יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם
 אלא כיון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו
 אמרו הניחו לו כבודו בגדולים יותר מן הקטנים ואילו
 לא היו משה וישראל מתעסקין בו לא היו בניו
 מתעסקין תל ויהיו לבני יוסף לנחלה אלא כיון שראו
 בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו אמרו הניחו
 לו כבודו במרובין יותר מן המועטין מנין היה משה
 יודע היכן יוסף קבור אמרו סרח בת אשר היתה
 באותו הדור והלכה ואמרה לו למשה בנילוס נהר
 יוסף קבור שעשו לו מצרים שפודין של מתכת
 וחברום בבעץ והלך משה ועמד על נילוס נהר ואמ'
 יוסף הגיעה שעה שהקבה גואל את ישראל הרי
 שכינה מעוכבת לך וישראל מתעכבין לך וענני כבוד
 מעכבין לך אם אתה מגלה את עצמך מוטב ואם לאו
 נקיים אנו משבועה שהשבעת את אבותינו צף ארונו
 של יוסף ונטלו משה ובא לו ואל תתמה שהרי הוא
 אומ' ויהי האחד מפיל את הקורה ואת הברזל נפל
 וגו' ויאמר איש האלים אנה נפל ויראהו את המקום
 ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל והלא דברים קל
 וחומר ומה אלישע תלמידו של אליהו תלמידו של
 משה כך משה רבו של אליהו רבו של אלישע על
 אחת כמה וכמה ויש או' בקברות מלכים יוסף היה
 קבור והלך משה ועמד על קברות המלכים ואמ' יוסף
 יוסף הגיע שעה שהקבה גואל את ישראל הרי
 שכינה מעוכבת לך וישראל מעוכבין לך וענני כבוד
 מעכבין לך אם אתה מגלה את עצמך מוטב ואם לאו
 נקיים אנחנו משבועה שהשבעת את אבותינו מיד
 הקיץ ארונו של יוסף ובא משה ונטלו והיו שני ארונות
 מהלכין אחד ארון קדש ואחד ארון של מת והיו כל
 עוברין ושבין אומ' מה טיבן של שני ארונות הללו
 אמרו להם אחד ארון קדש ואחד ארון של מת אמרו
 להם וכי איפשר לארון קדש להלך עם ארונו של מת
 אמרו להם מת מוטל בארון זה קיים מה שכת' ומונח
 בארון זה
 הלכה ח
 משה זכה בעצמות יוסף¹³¹ אף הוא לא נתעסק בו
 אלא המקום ברוך הוא שנ' ויקבור אותו בגיא וגו'
 מלמד שהיה מוטל בגפו של שכינה כארבעת מילין
 מחלקו של ראובן לחלקו של גד שמת בתוך שדה
 נחלתו של ראובן ונקבר בתוך שדה נחלתו של גד
 מניין שמת בתוך שדה נחלתו של ראובן שנ' עלה אל
 הר העברים הזה הר נבו ואין נבו אלא נחלתו של
 ראובן שנ' ובני ראובן בנו וגו' ואת נבו וגו' ומנין
 שנקבר בתוך שדה נחלתו של גד שנ' ולגד אמר
 ברוך מרחיב גד וגו' וירא ראשית לו כי שם חלקת
 מחוקק ספון
 הלכה ט
 ומלאכי השרת סופדין ואומ' לפניו צדקת ה' עשה
 ומשפטיו עם ישראל
 הלכה י

<p>וכן הוא או' בסוטה ובאו המים המאררים וגו' ירך מקום שהתחילה בעבירה¹³² תחילה משם פורענות מתחלת לבא עליה ירך התחילה בעבירה תחלה ואחר כך בטן לפיכך תלקה ירך תחלה ואחר כך בטן שנ' והשקה את המים הלכה יא</p> <p>וכן אתה מוצא באנשי מבול אדם התחיל בעבירה תחילה שנ' וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ אף הן לקו תחלה והשאר לא פלטו שנ' וימח את כל היקום וגו' הלכה יב</p> <p>קטני סדום הן התחילו בעבירה תחלה שנ' טרם ישכבו ואנשי סדום וגו' אף הן לקו תחלה והשאר לא פלטו שנ' ואת האנשים אשר פתח הבית הכו וגו' פרעה התחיל בעביר' תחלה שנ' ויקם מלך חדש על מצרים הוא לקה תחלה והשאר לא פלטו שנ' ובכה ובעמך וגו' הלכה יג</p> <p>מרגלים הן התחילו בעבירה תחלה שנ' ויוציאו דבת הארץ לפיכך הן לקו תחלה והשאר לא פלטו דכת' וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ והשאר לא פלטו שנ' אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה וגו' הלכה יד</p> <p>שכיני ארץ ישראל התחילו בעבירה תחלה שנ' כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנגעים בנחלה וגו' אף הן לקו תחילה והשאר לא פלטו שנ' הנני נתשם וגו' הלכה טו</p> <p>נביאי ירושלם הן התחילו בעבירה תחילה שנ' כי מאת נביאי ירושלם יצאה חנפה לכל הארץ אף הן לקו תחילה והשאר לא פלטו שנ' ולוקה מהם קללה לכל גלות יהודה אשר בבבל לאמר ישימך ה' כצדקיהו וגו' הלכה טז</p> <p>כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול¹³³ נמצאת או' בסוטה שנתנה עיניה בשאין ראוי לה מה שבקשה לא נתן לה ומה שבידה נוטל ממנה הלכה יז</p> <p>וכן אתה מוצא בנחש הקדמוני שהיה ערום מכל הבהמה ומכל חית השדה שנ' והנחש היה ערום וגו' בקש להרוג את אדם ולישא את חוה אמ' לו המקום אני אמרתי תהא מלך על כל בהמה וחיה עכשיו שלא רצה ארוך הוא מכל הבהמה ומכל חית השדה אני אמרתי תלך בקומה זקופה כאדם עכשיו שלא רצית על גחונך תלך אני אמרתי תאכל מאכל אדם ותשתה משתה אדם עכשיו ועפר תאכל כל ימי חיך הלכה יח</p> <p>אתה בקשתה להרוג את אדם ולישא את חוה עכשיו ואיבה אשית בינך ובין האשה נמצאת אומ' מה שביקש לא ניתן לו ומה שבידו נוטל ממנו הלכה יט</p> <p>וכן את מוצא בקין וקרח בלעם ודואג אחיתופל וגחזי אבשלם אדניה עוזיהו והמן שנתנו עיניהם בשאין</p>	
---	--

¹³² משנה פ"א מ"ז

¹³³ משנה פ"ה מ"א.

<p>ראוי להם מה שבקשו לא ניתן להם ומה שבידן נטלו מהן</p> <p>תוספתא סוטה פרק ה הלכה א המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו אם משנכנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה</p> <p>הלכה ב הרובה שנשא עקרה וזקנה ויש לו אשה ובנים או שותה או לא נוטלת כתובה</p> <p>הלכה ג מעוברת עצמו ומיניקת עצמו או שותה או לא נוטלת כתובה</p> <p>הלכה ד כהנת לוויה וישראלה שניסו לכהן ולוי וישראל נתינה לנתין וממזרת לממזר אשת גר ועבד משוחרר ואילונית או שותה או לא נוטלת כתובה רשב"א אומר איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובה שנ' ונקתה ונזרעה זרע בראויה להזריע יצאת זו שאין ראויה להזריע אבל המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו עד שלא כנסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובה</p> <p>הלכה ה הרובה שנשא עקרה וזקנה ואין לו אשה ובנים לא שותה ולא נוטלת כתובה</p> <p>מעוברת חבירו ומיניקת חבירו לא שותה ולא נוטלת כתובה ר' לעזר אומ' יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן</p> <p>הלכה ו עם הכל האשה מטמאת חוץ מן הקטן וממי שאינו איש</p> <p>ר' יוסה אומ' ישקנה שמא נתפקח חרש ונשתפה שוטה והגדיל הקטן או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה חבוש בבית הייסורין</p> <p>הלכה ז</p>	<p>משנה סוטה פרק ד משנה א ארוסה ושומרת יבם לא שותה ולא נוטלת כתבה שנאמר תשטה אשה תחת אישה פרט לארוסה ולשומרת יבם</p> <p>משנה ב אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין לא שותה ולא נוטלת כתבה</p> <p>משנה ג אלו לא שותות ולא נוטלות כתבה האומרת טמאה אני לך ושבאו לה עדים שהיא טמאה האומרת אני שותה ואמר בעלה איני משקה ושבעלה בעלה בדרך נוטלת כתבתה ולא שותה מתו בעליהן עד שלא ישתו בית שמי אומרים נוטלות כתבה ולא שותות ובית הלל אומרים לא שותות ולא נוטלות כתבה</p> <p>משנה ד מעוברת חבירו ומיניקת חבירו לא שותה ולא נוטלת כתבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים יכול הוא להפרישה ולחזירה לאחר זמן</p> <p>אילונית וזקנה ושאינה ראויה לילד לא שותה ולא נוטלת כתבה רבי אלעזר אומר יכול הוא לשא אשה אחרת ולפרות ולרבות ממנה ושאר כל הנשים או שותות או לא נוטלות כתבה</p> <p>משנה ה אשת כהן שותה ומתרת לבעלה</p> <p>אשת סריס שותה</p> <p>על ידי כל העריות ומקנים חוץ מן הקטן וממי שאינו איש</p> <p>משנה ו ואלו שבית דין מקנים להם מי שנתחרש בעלה או נשטה או שהיה חבוש בבית האסורים לא להשקותה אמרו אלא לפסלה מכתבתה</p> <p>רבי יוסה אומר אף להשקותה כשיצא בעלה מבית האסורים ישקנה</p>
---	--

המסללת בבנה קטן והערה בה בית שמאי פוסלין מן
הכהונה ובית הלל מכשירין
הלכה ח
עד או' ניטמית¹³⁴ ועד אומ' לא ניטמית אשה אומרת
נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת או שותה או לא
נטלת כתובה ר' יהודה אומ' לא כל הימנו להפסידה
מכתובתה אלא עד אומ' נטמאת ושנים אומ' לא
נטמאת שנים אומ' נטמאת ואחד אומ' לא נטמאת
בטל יחיד במיעוטו
הלכה ט
היה ר' מאיר או' כשם שדיעות במאכל כך דיעות
בנשים יש לך אדם שהזבוב עובר על גבי כוסו מניחו
ואין טועמו זה חלק רע בנשים שנתן עיניו באשתו
לגרשה יש לך אדם שהזבוב שוכן בתוך כוסו זורקו
ואין שותהו כגון פפוס בן יהודה שנעל דלת בפני
אשתו ויצא ויש לך אדם שהזבוב נופל בתוך כוסו
זורקו ושותהו זו מדת כל אדם שראה את אשתו
שמדברת עם שכיניה ועם קרובותיה ומניחה יש לך
אדם שהזבוב נופל בתוך תמחוי שלו נוטלו מוצצו
וזורקו ואוכל את מה שבתוכה זו מדת אדם רשע
שראה את אשתו יוצאת וראשה פרוע יצאת וצדדיה
פרומים לבה גס בעבדיה לבה גס בשפחותיה יוצא
וטווה בשוק רוחצת ומשחקת עם כל אדם מצוה
לגרשה שנ' כי יקח איש אשה ובעלה וגו' ויצאה מעמו
וגו' וכת' קראו אחר שאינו בן זוגו הראשון הוציא
מפני עבירה זה בא ונתקל בה השיני אם זכה
לשמים מוציאה מתחת ידו אם לאו לסוף שקוברתו
שנ' או כי ימות האיש האחרון כדי האיש הזה למיתה
שאשה זו כנס לתוך ביתו
הלכה י
הנותן עיניו באשתו שתמות ויירשנה או שתמות וישא
את אחותה לסוף שקוברתו וכן היא שנתנה עיניה
בבעלה שימות ותינשא לאחר לסוף שקוברתו
הלכה יא
המקדש את האשה מפני שהוא בוש מאביה מאחיה
מקרוביה לסוף שקוברתו וכן היא שנתקדשה לו מפני
שהיא בושה מאביו מאחיו ומקרוביו לסוף שקוברתו
היה ר' מאיר אומ' הנושא אשה שאינה הוגנת לו
עובר משם חמשה לאוין משם בל תקום ומשם בל
תטור בל תשנא את אחיך בלבביך ואהבת לרעך
כמוך וחי אחיך עמך ולא עוד אלא שמבטל פריה
ורביה מן העולם
הלכה יב
האומרת לבעלה השמים ביני וביניך יעשו דרך
בקשה ביניהן שכן מצינו באמינו שרה שאמרה לו
לאבינו אברהם ישפט ה' ביני וביניך אלא כך אמרה
לו גרש האמה הזאת ואת בנה מלמד שהיתה אמינו
שרה רואה את ישמעאל בנה במסין וצד חגבין
ומעלה ומקטיר לעז אמרה שמא ילמוד יצחק בני כך
וילך ויעבד כך ונמצא שם שמים מתחלל בדבר אמ'
לה לאחר שזכין לו לאדם חבין לו אחר שעשינוה
מלכה ועשינוה גברה והכנסנוה לגדולה זו נטרדנה
מתוך בתינו מה הבריות אומרות עלינו לא נמצא שם

<p>שמים מתחלל בדבר אמרה לו הואיל ואתה אומ' חילול שמים בדבר זה ואני אומרת חילול שמים בדבר זה יכריע המקום בין דברי לדבריך הכריע המקום בין דבריה לדבריו שנ' כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה שאין תל כל מה תל כל מלמד שהכריע לשנייה שהכריע לראשונה מה שניה לעדות הגר אף הראשונה לעדות הגר</p> <p>הלכה יג דרש ר' עקיבא וכל כלי ח' וגו' יטמא אינו אומ' טמא אלא יטמא לטמא אחרים וללמד על הככר השני שמטמא את השלישי כיצד תנור תחילה וככר שני הנוגע בככר שלישי</p> <p>אמ' ר' יהושע כך היה דורש יהודה בן פטירי ומדותם מחוץ וגו' ומקרא אחר אומ' מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב אי איפשר לומר אלפים באמה שכבר נאמ' אלף אמה ואי איפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים באמה ולמה נאמ' אלף אמה ולמה נאמ' אלפים אמה אלא אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת</p> <p>ר' לעזר בנו של ר' יוסה הגלילי אומ' אלפים אמה תחום ערי לויים צא מהן אלף אמה מגרש נמצא רביע מגרש והשאר שדות וזכרמים</p> <p>תוספתא סוטה פרק ו</p> <p>הלכה א ר' יהודה אמ' משם בן פטירי הרי הוא אומ' חי אל הסיר משפטי וגו' ללמדך שאין אדם נודר בחיי מלך אלא אם כן אוהב את המלך משם ר' נתן אומ' הרי הוא אומ' גם הוא לי לישועה ר' אומ' נאמ' ירא אלים באברהם ונאמ' ירא אלים באיוב מה ירא אלים אשר באברהם מאהבה עשה אף ירא אלים האמור באיוב מאהבה עשה ושאר כל התרעומת האמורה בפרשה לא נאמרה אלא מתוך המורע</p> <p>הלכה ב דרש ר' עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים בקשו לומ' שירה שרת עליהן רוח הקדש ואמרו שירה כיצד אמרו שירה כקטן שקורא את ההלל בבית הסופר ועונין אחריו על כל ענין וענין משה אמ' אשירה לה' וישראל אמרו אשירה לה'</p>	<p>משנה סוטה פרק ה</p> <p>משנה א כשם שהמים בודקין אותה כך בודקין אותו שנאמר ובאו ובאו כשם שאסורה לבעל כך היא אסורה לבעול¹¹⁰ שנאמר אם נטמאה ונטמאה דברי רבי עקיבא אמר רבי יהושע כך היה דורש זכריה בן הקצב רבי אומר שני פעמים האמורים בפרשה אם נטמאה נטמאה אחד לבעל ואחד לבעול</p> <p>משנה ב בו ביום דרש רבי עקיבא וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא אינו אומר 'טמא' אלא יטמא לטמא את אחרים וללמד על ככר השני שיטמא את השלישי</p> <p>משנה ג אמר רבי יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכי שהיית אומר עתיד דור אחר לטהר את הככר השלישי שאין לו מן התורה והרי עקיבא תלמידך הביא לו מקרא מן התורה שהוא טמא שנאמר כל אשר בתוכו יטמא</p> <p>משנה ד בו ביום דרש רבי עקיבא ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ומקרא אחר אומר מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב איפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים באמה ואי אפשר לומר אלפים באמה שכבר נאמר אלף אמה ולמה נאמר אלף אמה ולמה נאמר אלפים באמה? אלא אלף אמה מגרש ואלפים תחום שבת</p> <p>רבי אליעזר בנו של רבי יוסה הגלילי אומר אלף אמה מגרש ואלפים שדות וזכרמים</p> <p>משנה ה בו ביום דרש רבי עקיבא אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי ויאמרו לאמר שאין תלמוד לומר לאמר ולמה נאמר לאמר? אלא שהיו ישראל עונין אחריו שלמשה על כל דבר ודבר כקוראין את ההלל אשירה ליי כי גאה גאה לכך נאמר לאמר רבי נחמיה אומר כקורים את שמע היו קורים לא כקוראין את ההלל</p> <p>משנה ו בו ביום דרש רבי יהושע בן הרקנוס שלא עבד איוב את המקום אלא מאהבה שנאמר הן יקטלני לו איחל עדין הדבר שקול לו אני מצפה או איני מצפה לו? תלמוד לומר עד אגוע לא אסיר תמתי ממני למד שמאהבה עשה</p> <p>משנה ז אמר רבי יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכי שהיית דורש כל מיך שלא עבד איוב את המקום</p>
--	--

¹¹⁰ תוספתא פ"ד הט"ז

אלא מיראה שנאמר איש תם וישר ירא אלהים וסו
מרע ורבי יהושע תלמידך למד שמאהבה עשה

הלכה ג
משה אמ' עזי זמרת יה וישראל אמרו עזי זמרת יה
ר' לעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' כגדול שמקרא
את ההלל בבית הכנסת ועונין אחריו עניין ראשון
משה אמ' אשירה לה' וישראל אמרו אשירה לה'
משה אמ' עזי זמרת יה וישראל אמרו אשירה לה'
משה אמ' ה' איש מלחמה וגו' וישראל אמרו אשירה
ר' נחמיה או' כבני אדם שקורין שמע בבית הכנסת
שנ' ויאמרו לאמר מלמד שהיה משה פותח בדבר
תחילה וישראל עונין אחריו וגומרין עמו משה אמ' אז
ישיר וישראל אמרו אשירה לה' וגו' משה אמ' עזי
זמרת יה וישראל אמרו זה אלי ואנוהו משה אמ' ה'
איש מלחמה וישראל אמרו ה' שמו

הלכה ד
ר' יוסי הגלילי אומ' כיון שעלו ישראל מן הים וראו
את אויביהם פגרים מתים ומוטלין על שפת הים
אמרו כולם שירה עולל מוטל בין ברכי אמו ותינוק
יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה הגביה עולל
צוארו ותינוק שמת פיו משדי אמו וענו כולם שירה
ואמרו זה אלי ואנוהו **ר' מאיר** אומ' אפי' עוברין
שבמעו אמותן אמרו שירה שנאמ' במקלות ברכו
אלים ממקור ישראל ותינוק שמת דד מפיו ואמ'
שירה שנ' מפי עוללים ויונקים

הלכה ה
באותה השעה הציצו מלאכי השרת שקשרו קטיגור
לפני הקדוש ברוך הוא בשעה שברא הקדוש ברוך
הוא אדם הראשון ואמרו לפניו רבונו של עולם מה
אנוש כי תפקדנו וגו' ותחסרהו מעט מאלהים וגו'
תמשליהו במעשה ידיך צונה ואלפים וגומר צפור
שמים וגומר באותה שעה אמר להם הקדוש ברוך
הוא למלאכי השרת בואו וראו שירה שבני אומרין
לפני אף הן כיון שראו אמרו שירה מה שירה אמרו
ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ מפי עוללים
ויונקים וגו' ה' אדוננו **ר' שמעון בן מנסיא** אומר לא
נאמרה פרשה זו אלא על יצחק בן אברהם לעינין
עקד'

הלכה ו
אמר **רבי שמעון בן יוחאי** ארבעה דברים היה **רבי**
עקיבא דורש ודברי נראין מדבריו דרש **רבי עקיבא**
ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם
מצחק אין צחוק האמור כאן אלא עבודה זרה שנ'
וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק מלמד שהיתה
אמנו שרה רואה את ישמעאל שהיה בונה במסין וצד
חגבים ומעלה ומקטיר לעבדה זרה **רבי אליעזר** בנו
של **ר' יוסי הגלילי** אומר אין שחוק האמור כאן אלא
גלוי עריות שנאמר בא אלי העבד העברי וגומר
מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל מכבש
את הגגות ומענה את הנשים **רבי ישמעאל** אומר אין
לשון צחוק אלא שפיכות דמים שנ' ויאמר אבנר אל
יואב יקומו נא הנערים ויצחקו לפנינו ויקומו ויעברו
במספר ויחזיקו איש בראש רעהו וחרבו בצד רעהו
ויפלו יחדיו מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את
ישמעאל נוטל קשת וחצים ומזרק כלפי יצחק שנ'
כמתלהלה היורה זיקים וגומר כן איש רמה וגומר
ואני אומר חס ושלוש שיהי' בביתו של אותו צדיק

ההוא כך אפשר למי שנאמ' עליו כי ידעתיו למען
אשר יצוה וגומר יהא בביתו עבודה זרה וגילוי עריות
ושפיכות דמים אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין
ירושה שכשנולד אבינו יצחק לאברהם אבינו היו הכל
שמחין ואומרין נולד בן לאברהם נולד בן לאברה'
נוחל את העולם ונוטל שני חלקים והיה ישמעאל
מצחק בדעתו ואומר אל תהו שוטים אל תהו שוטים
אני בכור ואני נוטל שני חלקין שמתשובת הדבר
אתה למד כי לא יירש בן האמה וגומ' ורואה אני את

דברי מדברי **רבי עקיבא**

הלכה ז

דרש **רבי עקיבא** הצאן ובקר ישחט להם ומצ' להם
וכי מספיק להם אם את כל דגי הי' וגו' וכי הו' מספיק
להם כגון שנאמר ואם לא תמצא ידה די שה וכי איזו
קשה זו או שמעו נא המורים הוי אומר זו קשה יתר
משמעו נא המורי' אלא שמחלל שם שמים בסת'
מחסכין עליו בגלוי נפרעין ממנו זה שבסתר חיסך
עליו המקום **ר' שמעון בן אלעזר** או' אף זו שבסתר
לא חיסך עליו המקו' שנ' עתה תראה היקרך דברי
אם לא ואני אומר חס ושלום שתעלה על דעתו של
צדיק זה שיאמר אין המקו' מספק לנו ולבהמתנו
איפש' למי שנ' בו לא כן עבדי משה וגו' תעלה על
דעתו שיאמ' אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו והלא
כשהיו ישר' במצרי' נילוס נהר מספיק להם דגי'
ולמצריים בהמת מצריים מספקת להם ולמצריים
אלא לעניין שנ' לא יום אחד תאכלון וגו' עד חדש
ימים אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של
עולם כך הגון להם שתתן להם ותמיתם אומר'
לאדם טול ככר ורד לשאול אומר' לחמור טול כור
שעורין ונחתוך את ראשו יהיו אומר' עלי ולך אין
כשר' מוצאת אמ' לו וכי הגון להם שיאמרו אי' המקו'
מספי' לנו ולבהמתנו אלא יאבדו הן ואלף כיוצא בהן
ואל תהא ידי קצרה לפני אפילו שעה אחת שנאמר
ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר וגומר

הלכה ח

רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי'
אפש' לעמוד על תיפלתם אם תתן להם בשר בהמה
גסה יאמרו בשר בהמה דקה בקשנו אנו תתן בשר
בהמ' דקה יאמרו בשר חייה ועוף אנו מבקשי' תתן
בשר חיה ועופות יאמרו בשר דגים וחגבים אנו
מבקשיין שנ' הצאן ובקר ישחט להם השיבתו רוח
הקדש עתה תראה היקרך דברי אם לא ורואה אני
את דברי מדברי **רבי עקיבא**

הלכה ט

דרש **רבי עקיבא** הרי הוא אומר בן אדם יושבי
החרבות האלה וגומר והלא דברים קל וחומר ומה
אברהם שלא עבד אלא אלוה אחד ירש את הארץ
אנו שעובדין אלוהות הרבה אינו דין שנירש את
הארץ **רבי נחמיה** אומר ומה אברהם שלא היה לו
אלא בן אחד והקריבו ירש את הארץ אנו שבנינו
ובנותינו מקריבין לעבדה זרה אינו דין שנירש את
הארץ **רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי** אומ' ומה
אברהם שלא היה לו במי לתלות ירש את הארץ אנו
שיש לנו במי לתלו' אינו דין שנירש את הארץ ואני
אומר ומה אברהם שלא נצטווה אלא מצות יחידות

ירש את הארץ אנו שנצטוינו על כל מצוות אינו דין
שנירש את הארץ תדע שכן תשמע מתשובה שהנבי'
משיבן אתה למד שנ' כה אמ' ה' על הדם תאכלו וגו'
עמדתם על חרבכם וגומר על הדם תאכלו (ואת
הארץ) זה אבר מן החי ועיניכם תשא אל גלוליתם זו
עבודה זרה ודם תשפוכו זו שפיכות דמים עמדתם
על חרבכם זו עינוי דין וגזל עשיתן תועבה זו משכב
זכור ואיש את אשת רעהו טמאתם גילוי ערווה והרי
דברים קל וחומר ומה שבע מצוות שנצטוו עליהן בני
נח לא עשיתן לפני ואתם אומרין נירש את הארץ
ורואה אני את דברי מדברי **רבי עקיבא**

הלכה י

דרש **רבי** הרי הוא אומר כה אמר ה' צום הרביעי
וצום השביעי וצום העשירי וגומר צום הרביעי זה
שבעה עשר בתמוז שבו הבקעה העיר ולמה נקרא
שמו רביעי שהוא רביעי לחדשים צום החמישי זו
תשעה באב יום שנשרף בו בית המקדש ולמה נקרא
שמו חמישי שהוא חדש חמישי צום השביעי זה
שלשה בתשרי יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם
שהרגו ישמעאל בן נתנ' ללמדך שקשה מיתתן של
צדיקי' לפני המקו' כחורבן בית המקדש ולמה נקרא'
שמו שביעי שהוא חדש שביעי צום העשירי זה
עשרה בטבת יום שבו סמך מלך בבל את ידו על
ירושלם שנאמר ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית
בחדש העשירי וגומר בן אדם כתב לך וגומר

הלכה יא

ואני אומר צום העשירי זה חמשה בטבת שבו באתה
שמועה לבני גולה שנאמר ויהי בשתי' עשרה שנה
בעשירי בחמשה לחדש לגלותינו בא אלי הפליט וגו'
ושמעו ועשו יום שמועה כיום שריפה והלא זה ראוי
ליכתב ראשונ' למה נכתב באחרונה להסדיר חדשים
כסדרן ורואה אני את דברי מדברי **רבי עקיבא שרבי**
עקיבא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון ואני
אומר על ראשון ראשון ועל אחרון סליק פירקא

משנה סוטה פרק ו

משנה א

מי שקנא לה אפלו שמע מעוף הפורח יוציא ויתן
כתבה דברי **רבי אליעזר ורבי יהושע** אומר משישא
ויתנו בה מוצרות בלבנה

משנה ב

אמר עד אחד אני ראיתיה שנטמאת לא היתה שותה
ולא עוד אלא אפלו עבד אפלו שפחה הרי אלו
נאמנים אף לפסלה מכתבתה חמותה ובת חמותה
וצרתה ויבמתה ובת בעלה הרי אלו נאמנות לא
לפסלה מכתבתה אלא שלא תשתה

משנה ג

שהיה בדין מה אם עדות הראשונה שאינה אוסרתה
אסור עולם אינה מתקימת בפחות משנים עדות
האחרונה שהיא אוסרתה אסור עולם אינו דין שלא
תתקים בפחות משנים? תלמוד לומר ועד אין בה כל
שיש בה

משנה ד

קל וחומר לעדות הראשונה מעתה מה אם עדות
האחרונה שהיא אוסרתה אסור עולם הרי היא

מתקימת בעד אחד עדות הראשונה שאינה אוסרתה
אסור עולם אינו דין שתתקים בעד אחד? תלמוד
לומר (דברים כדא) כי מצא בה ערות דבר ולהלן הוא
אומר על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום
דבר מה דבר אמור להלן על פי שנים עדים אף דבר
האמור כאן על פי שנים עדים

משנה ה

עד אומר נטמאת ועד אומר לא נטמאת אשה אומרת
נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת היתה שותה עד
אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת לא היתה
שותה שנים אומרים נטמאת ועד אחד אומר לא
נטמאת לא היתה שותה

משנה סוטה פרק ז

משנה א

אלו נאמרים בלשונם פרשת סוטה וודוי מעשר וקרית
שמע ותפלה¹¹¹ וברכת המזון ושבעת העדות
ושבעת הפקדון

תוספתא סוטה פרק ז

הלכה א

שבעת העדים והדייני' נאמר' בכל לשון [השביע
עליהן חמשה פעמים בכל לשון] ששומעי' ואמרו לו
אמן הרי אלו חייבין

הלכה ב

שבעת הדיינין באי זה צד הרי מי שנתחייב שבע'
לחברו אומרי' לו הוי יודע שכל העולם כולו מזדעזע
ביום שנ' לא תשא שם ה' אלהיך וגו' כל עברות
שבתורה כתוב בהן ונקה וזו כתוב בה לא ינקה כל
עברות שבתור' נפרעין ממנו וזו ממנו ומכל העולם
ויהא עון העולם כולו תלוי בו שנ' אלה וכחש וגו' על
כן תאבל האר' כל עברות שבתור' נפרעין ממנו וזו
ממנו ומקרוביו שנ' אל תתן את פיך לחטיא את
בשרך ואין בשרו אלא קרובו שנ' ומבשרך אל
תתעלם כל עברות שבתורה תולין לו לשנים
ולשלשה דורות וזו לאלתר שנ' הוצאתיה נאום ה'
צבאות הוצאתיה מיד ובאה אל בית הגגב זה משביע
לשקר ויודע שאין לו בידו וגונב דעת הבריות ואל בית
הנשבע בשמי לשקר כשמועו כל עבירות שבתורה
בממונו וזה בממונו ובגופו שנ' ולנה בא וראה
שדברים שאין האש אוכלתן שבעת שקר מכלה

אותן

הלכה ד

אם אמ' איני נשבע פוטרין אותו מיד אם אמ' נשבע
אני אומ' זה לזה סורו נא מעל אהלי האנשי' הרשעים
האלה משביעי' אותו בשבעה האמורה בתורה שנ'
ואשביעך בה' אלהי השמים ואלי הארץ אומ' לו הוי
יודע שלא על תנאי שבלבך אנו משביעים אותך אלא
על תנאי שבלבבנו וכן מצינו כשהשביע משה את
ישראל בערבות מואב אמ' להם לא על תנאי
שבלבבכם אני משביע אתכם אלא על תנאי שבלבי
שנ' ולא אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה וגו'

הלכה ה

אין לו אלא אתם מניין לדורות הבאים אחרים
ולגרים שנתוספו עליכם שנ' ולא אתכם לבדכם אלא
ואת אשר איננו פה עמנו היום

הלכה ו

אין לי אלא מצות שנצטוו ישראל על הר סיני מניין
לרבות מקרא מגלה תל קיימו וקבלו וגו' ולא יעבר

הלכה ז

¹¹¹ תוספתא פ"ז ה"ז

ברכות הלל **ושמע ותפלה**¹³⁵ נאמרין בכל לשון ר' אומ' אומ' אני שאין שמע נאמ' אלא בלשון הקדש שנ' והיו הדברים האלה

ברכת כהנים אלו בשעה שהכהנים עומדין על מעלות האולם הלכה ח הכל כשרין לעלות במעלות האולם בין תמימין בין בעלי מומין בין במשמר שלו בין שאין המשמר שלו חוץ ממי שיש בו מום בפניו בידי וברגליו שלא ישא את כפיו במקדש מפני שהעם מסתכלין בו

משנה ב
ואלו נאמרין בלשון הקדש מקרא הבכורים וחליצה ברכות וקללות **ברכת כהנים** וברכות כהן גדול ופרשת המלך ופרשת עגלה ערופה ומשוח המלחמה בשעה שהוא מדבר אל העם

משנה ג
מקרא הבכורים כיצד? וענית ואמרת לפני יי אלהיך ארמי אובד אבי ולהלן הוא אומר וענו הלויים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם מה עניה אמורה להלן בלשון הקדש ואף כן בלשון הקדש חליצה כיצד? וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ולהלן הוא אומר וענו הלויים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם מה עניה אמורה להלן בלשון הקדש ואף כאן בלשון הקדש **רבי יהודה** אומר וענתה ואמרה ככה עד שתאמר כלשון הזה

משנה ד
ברכות וקללות כיצד? כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו להר גרזים ולהר עיבל שבשומרון ושבצד שכם ושאצל אלוני מורה שנאמר הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הכנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה ולהלן הוא אומר ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה 'אלון מורה' האמור להלן שכם אף 'אלון מורה' האמור כאן שכם

משנה ה
ששה שבטים עלו לראש הר גרזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים והלויים והארון עומדים מלמטה באמצע הכהנים מקיפין את הארון והלויים את הכהנים וכל ישראל מכן ומכן שנאמר וכל ישראל וזקניו ושטרים ושפטיו עמדים מזה ומזה לארון נגד הכהנים הלויים נשאי ארון ברית יי כגר כאזרח חציו אל מול הר גרזים והחציו אל מול הר עיבל

משנה ו
הפכו פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה 'ברוך האישי אשר לא יעשה פסל ומסכה תועבת יי מעשה ידי חרש ולא שם בסתר' והיו אלו ואלו עונין ואומרין אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ארור האישי אשר יעשה פסל ומסכה תועבת יי מעשה ידי חרש ושם בסתר והיו אלו ואלו עונין ואומרין אמן עד שגומרים ברכות וקללות

משנה ז
ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדום בסיד וכתבו עליהן את כל דברי התורה הזאת שבעים לשון שנאמר (דברים כח) באר היטב ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן
משנה ח

¹³⁵ משנה פ"ז מ"א

ברכת כהנים כיצד? במדינה אומרים אותם שלוש ברכות ובמקדש ברכה אחת במקדש אומרים את השם ככתובו ובמדינה בכנויו במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפותיהם ובמקדש על גבי ראשיהם חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ **רבי יהודה** אומר אף כהן גדול מגביה את ידיו למעלה מן הציץ שנאמר וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם משנה ט

ברכות כהן גדול כיצד? חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל וקורא עומד וקורא אחרי מות ואך בעשור וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב ובעשור שבחמש הפקודים קורא על פה ומברך עליה שמנה ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודיה ועל מחילת העון ועל המקדש ועל ישראל ועל הכהנים ועל שאר התפלה משנה י

פרשת המלך כיצד? מוצאי יום טוב האחרון שלחג בשמינית מוצאי שביעית עושין לו

וכשם שנשיאות כפים במקדש כך נשיאות כפים בגבולין

הלכה ט

מעשה בר' יוחנן בן ברוקה ור' לעזר חסמא שבאו מיבנה ללוד והקבילו פני ר' יהוש' בפקיעין אמ' להם ר' יהושע מה חידוש היה בבית המדרש היום אמרו לו תלמידך אנו ומימיך אנו שותין אמ' להם אי אפשר שלא יהא חידוש בבית המדרש שבת של מי היתה אמרו לו של ר' לעזר בן עזריה היתה אמ' להם היכן היתה הגדה הקהל את האנשים והנשים והטף אמ' להם מה דרש בה אמ' לו ר' כך דרש בה אם אנשים באו ללמוד נשים באו לשמוע טפילין למה הן באין כדי ליתן שכר למביאייהן

הלכה י

ועוד אחרת דרש את ה' האמרת היום וה' האמירך היום אמ' להם הקדוש ברוך הוא כשם שעשיתם אותי חטיבה אחת בעולם אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם הבא

הלכה יא

ועוד אחרת דרש דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות נטועים מה דורבן זה מכוין את הפרה להביא חיים בעולם אף דברי תורה אינן אלא חיים לעולם שנ' עץ חיים היא וגו' או מה דורבן זה מיטלטל יכול אף כך דברי תורה תל וכמסמרות נטועים [או אינן חסירין ולא יתירין תלמוד לומר נטועים] מה נטיעה פרה ורבה אף דברי תורה פרין ורבין בעלי אסופות אילו שנכנסין ויושבין אסופות אסופות ואומ' על טמא טמא ועל טהור טהור על טמא במקומו ועל טהור במקומו

הלכה יב

שמה יאמר אדם בדעתו הואיל ובית שמיי מטמין ובית הלל מטהרין איש פל' אוסר ואיש פל' מתיר למה אני למד תורה מעתה תל דברים הדברים אלה הדברים כל הדברים נתנו מרועה אחד אל אחד בראן פרנס אחד נתנן רבון כל המעשים ברוך הוא אמרו אף אתה עשה לבך חדרים וחדרים והכניס בה דברי בית שמיי ודברי בית הלל דברי המטמאין ודברי

<p>המטהרין אמ' להם אין דור יתום שר' ליעזר שרוי בתוכו הלכה יג</p> <p>במה של עץ היו עושין לו בעזרה ויושב עליה ר' ליעזר בן יעקב אומ' בהר הבית שנ' ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור ועד מחצית היום וגו' ויעמד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לו לדבר וגו' ויפתח עזרא הסופר לעיני העם וגו'</p> <p>הלכה יד ויברך עזרא את ה' האלים הגדול ויענו כל העם אמנו וגו' ואומ' ותרא את המלך עומד על עומדו במבוא השער והחוצרות וגו'</p> <p>הלכה טו אותו היום כהנים עומדין בגדרים ובפרצות וחוצרות של זהב בידיהם תוקעין ומריעין ותוקעין כל כהן שאין בידו חוצרות אומ' דומה זה שאין כהן הוא שכר גדול היה ליושבי ירושלם שמשכירין חוצרות בדינר זהב</p> <p>הלכה טז בו ביום ראה ר' טרפון חיגר עומד ומתריע בחוצרות משם ראה חגר תוקע במקדש משם ר' נתן אמרו נתחייבו ישראל כלייה שחינפו לאגריפס המלך</p> <p>הלכה יז קורא מתחלת אלה הדברים עד שמע והיה אם שמוע עשר תעשר וכי תכלה לעשר ר' יהודה אומ' לא היה צריך להתחיל מראש הספר אלא שמע והיה אם שמע תשמע עשר תעשר וכי תכלה לעשר ופרשת המלך עד שגומר את כולה ופרשות הנדרשות בה וגומר עד סוף</p>	<p>בימה שלעץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות בבוא כל ישראל לראות את פני יי אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול נותנו למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב אגרפס המלך עמד וקבל וקרא עומד ושבחוהו חכמין</p> <p>וכשהגיע לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא זלגו דמעיו אמרו לו אל תירא אגרפס אחינו אתה אחינו אתה</p> <p>משנה יא וקורא מתחלת אלה הדברים ועד שמע ושמע והיה אם שמע ועשר תעשר וכי תכלה לעשר</p> <p>וברכות וקלות¹¹² עד שהוא גומר את כלם</p> <p>ברכות שכהן גדול מברך הם המלך מברך אלא שהוא נותן שלרגלים תחת מחילת העון</p> <p>משנה סוטה פרק ח משנה א משוח המלחמה בשעה שהוא מדבר אל העם בלשון הקדש היה מדבר שנאמר והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן זה כהן משוח המלחמה ודבר אל העם בלשון הקדש ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם על איביכם ולא על אחיכם לא יהודה על שמעון ולא שמעון על בנימין שאם תפלו בידם וירחמו עליכם</p> <p>משנה ב כמה שנאמר להלן ויקמו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערמיהם הלבישו מן השלל וילבישם וינעלום ויאכלום וישקום ויסכום וינהלום בחמרים לכל כושל ויבאום ירחו עיר התמרים אצל</p>
---	---

¹¹² עיין מה שכתב הגר"ש על גרסת המשנה בבבלי

אחיהם וישבו שמרון על אויביכם אתם הולכים שאם תפלו בידם אינן מרחמין עליכם משנה ג
אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם אל ירך לבבכם מפני צהלת סוסים וצחצוח חרבות אל תיראו מפני הגפת תריסים ושפעת הקלגסים אל תחפזו מפני קול הקרנות אל תערצו מפני קול הצוחה כי יי אלהיכם ההלך לפניכם הן באין בנצחן בשר ודם ואתם באים בנצחנו שלמקום פלשתים באו בנצחנו שלגלית ומה היה בסופו? סופו שנפל בחרב והם נפלו עמו בני עמון באו בנצחנו שלשובר ומה היה בסופו? סופו שנפל בחרב והם נפלו עמו אבל אתם אין אתם כך אלא
כי יי אלהיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם זה מחנה האדון¹¹³

כי ה' אלהיכם ההולך עמכם זה השם הניתן בארון שנ' וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס מגיד שפנחס משוח מלחמה וכלי הקדש זה ארון שנ' ולא יבאו לראות כבלע וגו' ויש אומ' אילו בגדי כהונה שנ' ובגדי הקדש

הלכה יח

ר' יהודה בן לקיש או' שני ארונות היו אחד שיצא עמהן למלחמה ואחד ששרוי עמהן במחנה שיצא עמהן למלחמה היה בו ספר תורה שנאמ' וארון ברית ה' נסע לפניהם וגו' וזה ששרוי עמהן במחנה זה שהיו בו לוחות ושברי לוחות שנ' וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה פעמים יוצא ומדבר עמהן אחד בספר ואחד במערכי המלחמה שבספר מהו אומ' ילך וישמע דברי כהן במערכי המלחמה מהו אומ' **מי האיש אשר בנה בית חדש** וגו' נפל ביתו ובנאו הרי זה חוזר **ר' יהודה** או' אם חידש בו דבר חוזר ואם לאו אין חוזר **ר' ליעזר** אומ' אנשי שרון לא היו חוזרין לבתיהם¹³⁶ מפני שמחדשין אותן פעם אחת בשבוע

ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישבו לביתו אחד הנוטע את הכרם ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל מחמשת המינים אפי' בחמש עיירות הרי זה חוזר **ר' ליעזר בן יעקב** או' אין לי במשמע אלא כרם

הלכה יט

מי האיש אשר ארש אשה
אחד מארס ואחד מיבם
אפי' שומרת יבם לחמשה אחים ואפי' חמשה אחים ששמעו שמת אחיהם במלחמה כולן חוזרין ובאין

משנה ד
ודברו השוטרים אל העם לאמר **מי האיש אשר בנה בית חדש** ולא חנכו ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו אחד הבונה בית התבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד היורש ואחד שנתן לו מתנה משנה ה

ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו אחד הנוטע כרם ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל ואפלו מחמשת המינים אחד הנוטע ואחד המברך ואחד המרכיב ואחד הלוקח ואחד היורש ואחד שנתן לו מתנה

משנה ו

ומי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו אחד המארס את הבתולה ואחד המארס את אלמנה **אפלו שומרת יבם** ואפלו שמע שמת אחיו במלחמה חוזר ובא לו כל אלו שומעים דברי כהן מערכי מלחמה וחוזרין ומספקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים

משנה ז

ואלו שאינן חוזרין הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת הנוטע ארבעה אילני מאכל או חמשה אילני סרק המחזיר את גרושתו אלמנה לכהן גדול גרושה

¹¹³ נו"א 'הארון'

¹³⁶ משנה פ"ח מ"ז

וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין לא היה חוזר **רבי יהודה** אומר אף הבונה בית על מכוננו לא היה חוזר **רבי אלעזר** אומר אף הבונה בית לבנים בשרון לא היה חוזר¹¹⁴

משנה ח

אלו שאינן זזים ממקומן בנה בית וחנכו נטע כרם וחללו והנושא את ארוסתו והכונס את יבמתו שנאמר

נקי יהיה לביתו [שנה אחת לביתו] זה ביתו יהיה זה כרמו ושמח את אשתו זו אשתו אשר לקח להביא את יבמתו אינן מספקין מים ומזון ואינן מתקנים את הדרכים

הלכה כ

אין לי אלא בונה ביתו ולא חנכו נטע כרם ולא חללו ארש אשה ולא לקחה מניין בנה בית וחנכו ולא שהה שנים עשר חדש נטע כרם וחללו ולא שהה שנים עשר חדש ארש אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חדש מניין שאין זזין ממקומן תל כי יקח איש אשה חדשה

דבר זה בכלל היה ולמה יצא להקיש עליו לומר לך מה זה מיוחד שאירש אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חדש שאין זזין ממקומן [אף כולן כן] למדה תורה דרך ארץ נתמנתה לאדם פרנסה יקח לו בית חזרה נתמנתה לו יקח לו שדה חזרה ונתמנתה לו יקח לו אשה שנ' מי האיש אשר בנה ומי האיש אשר נטע ומי האיש אשר ארש וכן שלמה אמ' בחכמתו הכן בחוץ מלאכתך וגו' הכן בחוץ מלאכתך זה בית ועתדה בשדה זה שדה אחר ובנית ביתך זו אשה

הלכה כא

דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זו מקרא ועתדה בשדה לך זו משנה אחר ובנית ביתך זה מדרש דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זו משנה ועתדה בשדה לך זה מדרש אחר ובנית ביתך אילו הלכות דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זה מדרש ועתדה בשדה לך אילו הלכות אחר ובנית ביתך אילו הגדות דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך אילו הלכות ועתדה בשדה לך אילו אגדות אחר ובנית ביתך זה תלמוד **ר' ליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי** אומ' הכן בחוץ מלאכתך זה תלמוד ועתדה בשדה לך זה מעשה הטוב אחר ובנית ביתך בא דרוש וטול שכר

הלכה כב

ויספו השוטרין וגו' הירא ורך הלבב שמתירא מן העבירה שבידו שנ' למה אירא בימי רע דברי ר' יוסה הגלילי ר' עקיבא אומ' מי האיש הירא ודאי מה תל שוב ורך הלבב שאפלו גבור שבגבורים וחזק שבחזקים והיה רחמן היה חוזר שנ' ולא ימס את לבב אחיו כלבבו

ר' שמעון או' כל השומע דברי כהן במערכות המלחמה ואינו חוזר לסוף שהוא נופל בחרב ומפיל ישראל בחרב ומגלה אתם מארצם ובאין אחרים ויושבין בארצם שנ' ואיש אחר יקחנה אחר יכול דודו ובן דודו נאמ' כאן אחר ונאמ' להלן אחר מה אחר שנאמ' להלן נכרי אף אחר שנאמ' כאן נכרי שמע

משנה ט

ויספו השוטרין לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו **רבי עקיבא** אומר הירא ורך הלבב כשמועו שאינו יכול לעמד בקשרי המלחמה לראות חרב שלופה

רבי יוסה הגלילי אומר הירא ורך הלבב שהוא מתירא מן העברות שבידו לפיכך תלת לו התורה את כל אלו שיחזר בגלגלן **רבי יוסה** אומר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין זה הוא הירא ורך הלבב

¹¹⁴ תוספתא פ"ז הי"ח

<p>שמת אחיו במלחמה עד שלא ניתן במשא חוזר משניתן במשא אינו חוזר הלכה כג' יש יוצאין וחוזרין יוצאין ואין חוזרין¹³⁷ ויש שאין יוצאין כל עקר כל אילו שאמרו יוצאין וחוזרין נותנין פסי העיר ומספקין מים ומזון למלחמה ומתקנין את הדרכים ושאר כולן אין חוזרין הלכה כד' כל אילו שאמרו אין יוצאין כל עיקר כגון הבונה בית וחנכו ולא שהה שנים עשר חודש נטע כרם וחללו ולא שהה שנים עשר חודש ארש אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חודש הללו אין נותנין פסי העיר ואין מספקין מים ומזון למלחמה ואין מתקנין את הדרכים</p> <p>ר' יהודה היה קורא למלחמת הרשות מלחמת מצוה אבל מלחמת חובה הכל יוצא אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה</p> <p>תוספתא סוטה פרק ח'¹³⁸</p> <p>הלכה א' ברכות וקללות אילו שאמרו ישראל בשעה שעברו ישראל את הירדן¹³⁹ שנא' והיה ביום אשר תעברו את הירדן כיצד עברו ישראל את הירדן בכל יום היה ארון נוסע אחר שני דגלים והיום נסע תחלה שנ' הנה ארון הברית (הברית) אדון כל הארץ וגו' הלכה ב' בכל יום היו לויים נושאים את הארון והיום נשאוהו כהנים שנ' והיה כנוח כפות רגלי הכהנים וגו' ר' יוסה או' בשלשה מקומות נשאו כהנים את הארון אחת כשעברו ישראל את הירדן ואחת כשסבבו את יריחו ואחת כשהחזירוהו למקומו הלכה ג' וכיון שהוטבלו מקצת רגלי הכהנים בירדן עמדו מי הירדן שנ' ויעמדו המים היורדים מלמעלה וגו' שנים עשר מיל על שנים עשר מיל היה גובהן של מים דברי ר' יהוד' אמ' ר' לעזר בי ר' שמעון וכי אדם קל או מים קלים הוי אומ' מים קלין יותר מאדם מלמד שהיו מגרשין ועולין למעלה למעלה כיפין על גבי כיפין כשלוש מאות מיל עד שראו אותם כל מלכי אומות העולם שנ' ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וגו'</p>	<p>משנה י' והיה ככלת השטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם ובעקבו של העם מעמידין זקיפין לפנייהם ואחרים מאחרייהם וכשילים שלברזל בידיהם וכל המבקש לחזור הרשות בידו לקפח את שוקיו שתחלת ניסה נפילה שנאמר נס ישראל לפני פלשתים וגם מגפה גדולה היתה בעם ולהלן הוא אומר וינסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים בהר הגלבע במי דברים אמורים? במלחמת הרשות אבל במלחמת מצוה הכל יוצא אפלו חתן מחדרו וכלה מחפתה</p> <p>אמר רבי יהודה במי דברים אמורים? במלחמת מצוה אבל במלחמת חובה הכל יוצא אפלו חתן מחדרו וכלה מחפתה</p>
---	---

¹³⁷ עיין משנה פ"ח מ"ב ומ"ד
¹³⁸ הרחבה למשנה פ"ז מ"ד ומ"ה

<p>הלכה ד וכן רחב אומר' לשלוחי יהושע כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם וגו' ונשמע וימס לבבנו וגו' הלכה ה עודם בעבר הירדן אמ' להם יהושע דעו על מנת כן אתם נכנסין לארץ שתורישו את יושביה שנ' והורשתם את ישרי הארץ מפניכם ואבדתם וגו' ואם לא תורישו והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם ואם אין אתם מקבלין באין מים ושוטפין אתכם הלכה ו עודם בירדן אמ' להם יהושע הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל והנחתם אתם תחת מצב רגלי הכהנים בירדן סימן לבנים שעברו אבותם בירדן עודם בירדן אמ' להם יהושע שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב וגו' ר' יהודה אומ' ר' חלפתא ואלעזר בן מתיא וחנניה בן כינאי עמדו על אותן אבנים ושערו כל אחת ואחת משוי ארבעי' סאה מיכן אתה מחשב כמה היה באשכול וכיון שעלה אחרון שבישראל לירדן חזרו מי הירדן למקומם שנ' וישובו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו נמצאו ישראל לצד אחד וארון ונושאייו לצד אחד נשא ארון את נושאייו והעבירן בירדן נמצאת אומ' שלשה מיני אבנים הן אחד שהעמיד משה על שפת הירדן בערבובת מואב ואחד שנתן תחת מצב רגלי הכהנים ואחד שהעבירו עמהן ר' יהודה אומ' על אבני מזבח כתבוה אמרו לו היאך למדו אותן אומות העולם את התורה אמ' להן מלמד שנתן המקום בלב כל אומה ומלכות ושלחו נטורים שלהם והשיאו את הכתב מגבי אבנים בשבעים לשון באותה שעה נתחתם גזר דינים של אומות העולם לבאר שחת הלכה ז¹⁴⁰ ר' שמעון או' על הסיד כתבו כיצד כירוהו וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון וכתבו מלמטה למען אשר לא ילמדו אתם וגו' אם אתם חוזרין בכם אנו מקבלין אתכם בוא וראה כמה ניסין נעשו לישראל באותו היום עברו מי הירדן ובאו אל הר גרזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אילוני מורה שנ' הלא המה בעבר הירדן אחרי וגו' יותר מששים מיל לא עמד איש בפניהם וכל שעמד בפניהם מיד נתרז שנ' את אימתי אשלה לפניך וגו' ואו' תפל עליהם אימתה ופחד וגו' עד יעבר עמך זו ביאה ראשונה עד יעבר עם זו קנית זו ביאה שניה אמור מעתה ראויין היו ישראל לעשות להם כדרך שנעשה להם על הים אלא שחטאו הלכה ח ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח והעלו עליו עולות ושלמים וישבו ואכלו ושתו ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן שנ' והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון יכול בכל מלון תל במלון אשר תלינו בו הלילה והיכן לנו בגלגל ואומ' ואת שתים עשרה האבנים האלה וגו' הא למדת שבגלגל העמידום</p>	
---	--

הלכה ט

כיצד אמרו ישראל ברכות וקללות ששה שבטים עלו לראש הר גרזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל כהנים ולוים וארון עומדים למטה באמצע הכהנים מקיפין את הארון והלוים את הכהנים וישראל מיכן ומיכן שנאמ' וכל ישראל זקניו מה תל חציו אל מול הר גרזים וחציו אל מול הר עיבל מלמד שמחצה אל הר גרזים מרובה יותר משל הר עיבל מפני שמקצת שבטו של לוי למטה **ר' ליעזר בן יעקב** אומ' אין אתה יכול לומר לוי למטה שכבר נאמ' לוי למעלה ואין אתה יכול לומר לוי למעלה שכבר נאמר לוי למטה אמור מעתה זקני כהונה ולויה למטה ושאר שבט למעלה **ר' אומ' הראויין לשרת עומדין למטה ושאיין ראויין לשרת עומדין למעלה הפכו פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ולא שם בסתר והיו אילו ואילו עונין ואומ' אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ארור האיש אשר יעשה פסל וגו' והיו אילו ואילו עונין אמן הפכו כלפי הר גרזים פתחו בברכות ברוך אשר יקים את דברי התורה כלפי הר עיבל פתחו בקללו' ארור אשר לא יקים וגו'**

הלכה י

ברוך בכלל ברוך בפרט ארור בכלל ארור בפרט ללמוד וללמד לשמור ולעשות ארבע על ארבע הרי שמונה שמונה על שמנה הרי שש עשרה ושלוש בריתות עם כל אחת ואחת הרי ארבעים ושמונה בריתות וכן בהר סיני וכן בערבות מואב

הלכה יא

ר' שמעון מוציא של הר גרזים ושל הר עיבל ומביא של אהל מועד ואין לך כל דבר ודבר שלא נכרתו עליו ארבעים ושמונה בריתות **ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אומ' משום ר' שמעון** אין לך כל דבר ודבר בתורה שלא נכרתו עליו חמש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים בריתות כיוצאי מצרים **אמ' ר' אם לדברי ר' שמעון בן יהודה איש כפר עמוס שאמ' משם ר' שמעון** אין לך כל דבר ודבר בתורה שלא נכרתו עליו שלש עשרה בריתות ויש עם כל אחת ואחת שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמשים מאות וחמשים

תוספתא סוטה פרק ט

הלכה א

נמצא בעבר הירדן היו עורפין שנ' כי ימצא חלל וגו' לרבות עבר הירדן

ר' לעזר אומ' בכלום אם היה חלל היו עורפין אמ' לו **ר' יוסה בי רבי יהודה** אינו אלא חנוק ומושלך בשדה שמא עורפין היו לכך נאמ' חלל אם כן למה נאמ' נופל אלא שאפילו הרוג ותלוי באילן לא היו עורפין

משנה סוטה פרק ט

משנה א

עגלה ערופה בלשון הקדש שנאמר כי ימצא חלל באדמה אשר יי אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הכהו ויצאו זקניך ושפטיך ושלושה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאין **רבי יהודה** אומר חמשה שנאמר זקניך שנים ושפטיך שנים ואין בית דין שקול מוסיפים עליהם עוד אחד

משנה ב

נמצא טמון בגל תלוי באילן צף על פני המים לא היו עורפים שנאמר באדמה לא טמון בגל נפל לא תלוי באילן בשדה לא צף על פני המים

<p>נמצא בעליל של עיר (לא היו עורפין) היו מודדין מצות עיסוק במדידה כיצד עושין לו שלוחי בית דין יוצאין ונוטלין סימניו וחופרין וקוברין אותו ומצינין את מקומו עד שיבאו לבית דין הגדול שבלשכת הגזית וימדו</p> <p>נמצא סמוך לספר בעיר שיש בה גוים או בעיר שאין בה בית דין לא היו מודדין אין מודדין אלא לעיר שיש בה בית דין אם היה עיר גוים בינתיים או סמוכה לירושלים לא היו מודדין אלא מניחין אותה ומודדין חוצה לה מקום גיתה ותפיסתה הרי זו אסורה כמה היא תפיסתה ארבעים אמה ר' אומ' חמשים אמה</p> <p>הלכה ב הזקנים אומ' ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו</p> <p>הכהנים אומ' כפר לעמך ישראל אשר פדית וגו' ורוה הקדש אומ' ונכפר להם הדם שלשה דברים מי שאמר זה לא אמר זה כיוצא בדבר אתה אומ' באנו אל הארץ אשר שלחתנו אמר יהושע כלב אמר עלה נעלה וירשנו אתה מרגלים אמרו אפס כי עז העם היושב בארץ שלשה דברים זה בצד זה מי שאמר זה לא אמר זה ומי שאמר זה לא אמר זה</p>	<p>נמצא סמוך לספר לעיר שיש בה גוים או לעיר שאין בה בית דין [לא היו עורפין] לא היו מודדין אלא לעיר שיש בה בית דין</p> <p>נמצא מכון בין שתי עירות שתיהם מביאות שתי עגלות דברי רבי אליעזר ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה משנה ג</p> <p>מנין היו מודדין? רבי אליעזר אומר מטבורו ורבי עקיבה אומר מחוטמו רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו משנה ד</p> <p>נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחד מוליכין הראש אצל הגוף דברי רבי אליעזר ורבי עקיבה אומר הגוף אצל הראש משנה ה</p> <p>נפטרו זקני ירושלים והלכו להם זקני אותה העיר מביאין עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל ושאין המום פוסל בה ומורדין אותה (דברים כאד) אל נחל איתן 'איתן' כשמועו קשה אף על פי שאין איתן כשר ועורפים אותה בקופיס מאחריה ומקומה אסור מלזרע ומלעבד ומתר לסרוק שם פשתן ולנקות שם אבנים משנה ו</p> <p>זקני אותה העיר רוחצין את ידיהן במים במקום עריפתה שלעגלה ואומרים ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו וכי על לבנו עלת שזקני בית דין שופכי דמים הן? אלא שלא בא על ידינו ופטרנוהו ולא ראינוהו והנחנוהו משנה ז</p> <p>הכהנים אומרים כפר לעמך ישראל אשר פדית יי ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל לא היו צריכים לומר ונכפר להם הדם אלא רוח הקדש מבשרתן אמתי שתעשו ככה הדם נתכפר לכם</p> <p>משנה ח</p> <p>נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה תצא ותרעה בעדר ומשנערפה תקבר במקומה שעל ספק באת מתחלתה כפרה ספקה והלכה לה נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג משנה ט</p> <p>עד אומר ראיתי את ההורג ועד אומר לא ראית אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת לא ראית היו עורפים עד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עורפים שנים אומרין ראינו ועד אומר להן לא ראיתם לא היו עורפים</p>
---	---

<p>הלכה ג</p> <p>כיוצא בדבר אתה אומ' ותאמר הכר נא למי החותמת אמרה תמר צדקה ממני אמר יהודה ורוח הקדש אומרת ולא יסף עוד לדעתה שלשה דברים זה בצד זה ומי שאמר זה לא אמ' זה</p> <p>הלכה ד</p> <p>כיוצא בדבר אתה אומ' או לנו מי יצילנו מיד האלים האדירים אמרו כשרין שבהן רשעים שבהם אמרו אלה הם האלים המכים עשר מכות ושלמו מכותיו במדבר גבורים שבהן אמרו התחזקו והיו לאנשים פלשתים שלשה דברים זה בצד זה וכו' כיוצא בדבר אתה או' בעד החלון נשקפה ותיבב אמרה אמו של סיסרא חכמות שרותיה וגו' הלא ימצאו יחלקו שלל אמרה אשתו וכלותיו כן יאבדו כל אויביך וגו' אמרה רוח הקדש שלשה דברים זה בצד זה וגו'</p> <p>הלכה ה</p> <p>כיוצא בדבר אתה אומ' מיכה המורשתי היה נביא בימי חזקיה מלך יהודה ומה היה מתנבא ויאמר אל כל עם יהודה לאמר כה אמר ה' צבאות ציון שדה תחרש וירושלם עיים תהיה והר הבית לבהמות יער ההמת המיתהו חזקיהו מלך יהודה וכל יהודה הלא ירא את ה' ויחל את פני ה' וינחם ה' על הרעה אשר דבר עליהם ואנחנו עש' רעה גדו' על נפ' אמרו כשרים שבהן רשעים שבהן אמרו וגם איש היה מתנבא בשם ה' אוריהו בן שמעיהו מקרית יערים ויתנבא על העולם הזה ועל הא' הז' ככל דברי ירמיהו וישמע המלך וכל גבו' וכל השרים את דבר' ויבקש המ' וישמע אוריהו ויירא ויברח ויבא מצרים וישלח המלך אנשים מצרים את אלנתן בן עכבור ואנשים אתו אל מצרים ויוציאו את אוריהו ממצרים ויביאוהו אל המלך ויכהו בחרב וישלך את נבלתו אל קברי בני העם אמרו כשם שאוריהו נתנבא ונהרג כך ירמיהו חייב ליהרג שנ' אך יד אחיקם בן שפן היתה את ירמיהו לבלתי תת אותו ביד העם להמיתו כל פרשה זו עירובי דברים מי שאמ' זה לא אמ' זה</p> <p>הלכה ו</p> <p>כיוצא בדבר אתה אומ' משא נינוה ספר חזון נחום האלקושי אל קנוא ונוקם ה' נוקם ה' וגו' ה' ארך אפים וגדל כח וגו' גוער בים וגו' כל פרשה זו עירובי דברים מי שאמ' זה לא אמ' זה</p> <p>הלכה ז</p> <p>כיוצא בדבר אתה אומ' למנצח אל תשחת לדוד מכתם האמנם אלם צדק וגו' אף בלב עליות וגו' זורו רשעים מרחם וגו' כל פרשה זו עירובי דברים מי שאמ' זה לא אמ' זה</p> <p>הלכה ח</p> <p>כיוצא בדבר אתה אומ' תחת התפוח עוררתיך אמרה רוח הקדש שימני כחותם על לבך אמרה כנסת ישראל כי עזה כמות אהבה אמרו אומות העולם שלשה דברים זה בצד זה וכו'</p> <p>תוספתא סוטה פרק י</p> <p>הלכה א</p> <p>בזמן שהצדיקים באין לעולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם וכשנפטרים מן העולם פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם</p>	
--	--

הלכה ב

בזמן שהרשעים באין לעולם פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם וכשמסתלקין מן העולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם ומניין שכשהצדיקים באין לעולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם שני ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו וגו' ומניין כשנפטרין מן העולם פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם שני ואין איש שם על לב ואומ' יבא שלום ינוחו על משכבותם וגו' הולך שלום אל הקבר ואומ' ואתם קרבו הנה בני עוננה וגו' ומניין שכהרשעים באין לעולם פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם שני בבא רשע בא גם בוז וגו' ומניין שכשמסתלק מן העולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם שני ובאבד רשעי' רנה וגו' ואו' למען ישוב ה' מחרון אפו וגו'

הלכה ג

כל זמן שהרשעים בעולם חרון אף בעולם אבדו מן העולם פורענות נסתלק וחרון אף מן העולם ולא שהצדיקים תולין לעולם בחייהם בלבד אלא אף במיתה שני ויהי לשבעת הימים ומי המבול וגו' מה טיבן של אילו שבעת הימים אילו שבעת ימי אבולו של מתושלח הצדיק שעיכבו את הפורענות מלבוא לעולם לכך נאמ' ויהי לשבעת הימים

הלכה ד

דבר אחר מה טיבן של שבעת הימים הללו מלמד שנתן להם המקום שבעת ימים לאחר גזירה שמא יעשו תשובה ולא עשו לכך נאמ' ויהי לשבעת הימים דבר אחר ויהי לשבעת הימים מלמד ששינה להם המקום סדורו של עולם והיתה חמה יוצאה במערב ושוקעת במזרח לכך נאמ' ויהי לשבעת הימים

הלכה ה

דבר אחר מלמד שנתן להם המקום מאכל ומשתה וישבו ואכלו ושתו והראן מעין העולם הבא כל כך למה כדי שיראו דברו וידעו מה אבדו כל זמן שהיה אברהם קיים היה שובע שני וה' ברך את אברהם בכל משמת אברהם ויהי רעב בארץ

הלכה ו

בא יצחק היה שובע שני ויזרע יצחק בארץ וגו' כל זמן שהיה אברהם קיים היו בארות נובעות מים משמת אברהם מהו או' וכל הבארות וגו' אמרו הואיל ואין נובעות מים אינן אלא תקלה מפני גייסות עמדו וסתמום בא יצחק והיו בארות נובעות מים שני וישב יצחק ויחפר את בארות המים וגו' ויחפרו עבדי יצחק

בנחל

הלכה ז

עד שלא ירד יעקב לארם נהרים לא נתברך ביתו של לבן הארמי שני כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי משירד מהו או' ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי ואומ' נחשתי ויברכני ה' בגללך

הלכה ח

עד שלא ירד יוסף למצרים לא נתברך ביתו של פוטיפר משירד מהו ואומ' ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף

<p>הלכה ט</p> <p>עד שלא ירד יעקב למצרים היה רעב שנ' כי זה שנתים הרעב וגו' משירד מהו אומ' הא לכם זרע וזרעתם את האדמה אמ' ר' יוסה כיון שמת יעקב אבינו היה רעב ליושנו שנ' ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם נאמ' כאן כלכול ונאמ' להלן כלכול מה כלכול האמור כאן רעב אף כלכול האמור להלן רעב</p> <p>הלכה י</p> <p>כל זמן שהיה יוסף [ושבטים] קיימין היו ישראל מתנהגין בגדולה וכבוד שנ' ובני ישראל פרו וישרצו משמת יוסף מהו אומ' וימת יוסף וגו' ויקם מלך חדש וגו' ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו וגו'</p> <p>תוספתא סוטה פרק יא</p> <p>הלכה א</p> <p>כל זמן שהיתה מרים קיימת היתה באר מספקת את ישראל משמחה מרים מהו או' ותמת שם מרים ולא היה מים לעדה שנסתלקה הבאר כל זמן שהיה אהרן קיים עמוד ענן מנהיג את ישראל משמת אהרן מהו או' וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב וגו' נעשו ידים לאותו רשע ובא ונלחם את ישראל אמרו איה הלך התייר שלהן המכבש להם את הארץ</p> <p>הלכה ב</p> <p>כל זמן שהיה משה קיים היה מן יורד להן לישראל משמת משה מהו אומ' וישבות המן ממחרת ולא שהיה המן תולה להן בחייו אלא אף במיתתו שמהמן שלקטו ביום שמת בו משה אכלו ממנו משבעה באדר עד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה ימים והקריבו את העומר בגלגל שנ' ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת שאין תל עד באם מה תל עד באם אל קצה ארץ כנען אלא מלמד שמן המן שלקטו ביום שמת בו משה אכלו הימנו משבעה באדר עד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה יום עד שהקריבו עומר בגלגל שאילו לא פסק המן לא רצו לאכול מתבואת ארץ כנען</p> <p>הלכה ג</p> <p>ר' לעזר בן עזריה אומ' משלו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמ' לעבדו מזוג לי בחמין אמ' לו אין כאן חמין אם לאו מזוג לי בצונן להודיעך כמה היה יפה להן לישראל שאילו ירד מן לישראל באדר לא אכלו מתבואת ארץ כנען</p> <p>הלכה ה</p> <p>שנה שיצאו בה ישראל ממצרים בששה עשר באייר ירד מן לישראל בשבעה באדר פסק מלירד אותו היום מת משה ובששה עשר בניסן כלה מה שבידן שנ' ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא דבר אחר מה תל ובני ישראל אכלו את המן ארבעי' שנה והלא חסירין שלשים יום אלא שאכלו עוגות מצות שהוציאו בידן ממצרים שהיו יפות להן כמן</p> <p>הלכה ו</p> <p>ומניין שבשבעה באדר נולד משה שנ' ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום שאין תל היום מה תל היום שהיום מלאו שנותיו דבר אחר מה תל היום מלמד שהן מאה ועשרים שנה מיום ליום מכונות דבר אחר מה תלמו' לומ' היום מלמד שהקבה</p>	
---	--

משלים שנותן של צדיקים ברצון ובשמחה שנ' את
מספר ימיך אמלא
הלכה ז

ומניין שבשבעה באדר מת משה שנ' ויבכו בני
ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום ואומ'
ויהי אחרי מות משה עבד ה' משה עבדי מת ועתה
קום עבור וגו' ויצו יהושע את שוטרי העם לאמר
עברו בקרב המחנה וצוו את העם לאמר וגו' ואומ'
והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון צא ממנו
שלשים ושלשה למפרע ואת מוצא שבשבעה באדר
מת משה

הלכה ח

ר' יוסה בר' יהודה אומ' כיון שיצאו ישראל ממצרים
נתמנו להן שלשה פרנסין טובין אילו הן משה אהרן
ומרים בזכותן נתנו להן שלש מתנות עמוד הענן ומן
ובאר באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן
בזכות משה מתה מרים בטלה הבאר וחזרה בזכות
משה ואהרן מת אהרן בטל עמוד הענן וחזרו שניהם
בזכות משה מת משה בטלו שלשתן ולא חזרו שנ'
ואכחיד את שלשת בירח אחד

הלכה ט

והצרעה לא עברה את הירדן אלא עמדה על שפת
הירדן וזרקה בהן מרה

הלכה י

כל זמן שהיה יהושע והזקנים קיימין לא עמד שיקרא
בבני ישראל ולא הזיקו אומות את ישראל שנ' ויעבדו
העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים וגו' משמת
יהושע והזקנים מהו אומ' ויעבדו בני ישראל את כושן
רשעתים שמונה שנים למה נקרא שמו כושן
רשעתים שעשה שתי רשעיות אחת שנתעבד בהן
בישראל ואחת שעבר על השבועה

הלכה יא

כל זמן שהיה שמואל קיים פלשתים נופלין ביד
ישראל שנא' ותהי יד ה' בפלשתים כל ימי שמואל
משמת שמואל מהו אומ' וימת שמואל ויאספו
פלשתים את מחניהם לצבא להלחם עם ישראל

הלכה יב

כת' אחד אומ' ושמואל מת וכת' אחד או' וימת
שמואל אלא ושמואל מת זו מיתה ודאי וימת שמואל
לעניינו של שאול **ר' לעזר** או' הרי הוא אומ' ויאמר
לה מה תארו ותאמר איש עולה היא שלא תעלה על
דעתך שלא מת שמואל אלא מת הוא ואומ' ויספדו
כל ישראל ויקברוהו ברמה ובעירו וכי לא היינו יודעין
שהרמה עירו אלא מלמד שספדו לו כל ישראל כדרך
שספדוהו ברמה

הלכה יג

כיוצא בדבר אתה אומ' בלכתך היום מעמדי וגו'
בצלצח היכן מצינו שנקברה רחל בגבול בנימין
בצלצח והלא לא נקברה אלא בבית לחם חלקו של
יהודה שנ' ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת ואין
אפרת אלו חלקו של יהודה שנ' ואתה בית לחם
אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה אלא אמר לו
עכשיו שאני מדבר עמך הנם על קבורת רחל אתה
הולך והן באין ומוצא אתה אותן בגבול בנימן בצלצח
הלכה יד

כיוצא בדבר אתה אומ' ושאלו יושב בגבעה תחת האשל ברמה וחניתו בידו אם בגבעה אין ברמה אם ברמה אין בגבעה אלא מי מעמיד רגלו של שאלו בגבעה בית דינו של שמואל הרמתי

הלכה טו

כיוצא בדבר אתה אומ' עומדות היו רגלינו בשערך ירושלם איפשר לומ' כן אלא מי מעמיד רגלינו במלחמה בתי דינין של דוד שיושבין בשערי ירושלם

הלכה טז

כיוצא בדבר אתה אומ' יסוב כל הארץ בערבה מגבע לרמון נגב ירושלם והלא נגב ירושלם מישור היה וגבע רמון מקום טרשין וקסקסין אלא מה גבע ורמון עתידין להיות מישור נגב ירושלם כך כל ארצות עתידות להיות מישור נגב ירושלם

הלכה יז

כיוצא בדבר אתה אומ' ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל היכן מצינו שניתנה מיכל לעדריאל המחולתי והלא לא ניתנה אלא לפלטי בן ליש אשר מגלים שנ' ושאלו נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש אשר מגלים אלא מקיש נשואי מרב לנשואי מיכל מה נשואי מיכל לפלטי בן ליש בעבירה אף נשואי מרב לעדריאל בעבירה היה

הלכה יח

שאלו תלמידיו את ר' יוסה היאך נשא דוד אחות אשתו אמ' להן לאחר מיתת מרב נשאה

הלכה יט

ר' יהושע בן קרחא אומ' שלא היו קדושי קדושין גמורין [שנ' תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי וגו' כשם שלא היו קדושי קדושין גמורין] כך לא היו נשואין נשואין גמורין

הלכה כ

כת' אחד אומ' ואת חמשת בני מיכל וכת' אחד או' ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה כיצד יתקיימו שני פסוקין הללו אמור מעתה בניה של מירב היו ילדה מירב וגידלה אותן מיכל ונקראו על שמה שנ' ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי ואומ' אלה תולדות אהרן ומשה

תוספתא סוטה פרק יב

הלכה א

בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה איפשר לומ' כן והלא אסא קבר את בעשא בשנת עשרים ושש למלכותו מה תל בשנת שלשים ושש שנה שנתחתן שלמה במלך מצרים נגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה על מלכות בית דוד שתחלק ובאחרונה עתידה שתחזור להם

הלכה ב

נגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה על מלכי ארם שיהו שטנין על ישראל ובאחרונה עתידין ליפול ביד בני דוד לכך נאמ' בשנת שלשים ושש שנה למלכות אסא וימת כדבר ה' אשר דבר אליהו וימלך יהורם תחתיו בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה אפשר לומר כן והלא יהושפט מלך אחריו חמש שנים אלא כיון שהלך יהושפט מלך יהודה עם אחאב מלך ישראל לרמות גלעד נגזרה גזירה על יהושפט ליהרג

שנ' ויהי כראות שרי הרכב את יהושפט וגו' ראוי היה
ליהרג באותה שעה אלא מלמד שבשכר זעקה תלה
לו הכתו' שבע שנים והיה מוזן לבנו

הלכה ג

בן שלשים ושתים שנה יורם במלכו ושמונה שנים
מלך בירושלם ובאחזיהו בנו מהו אומ' בן ארבעים
ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך
בירושלם ובמקום אחר הוא אומ' בן עשרים ושתים
שנה אחזיהו במלכו אמ' ר' יוסה וכי היאך איפשר
לבן שיהא גדול מאביו שתי שנים אלא כיון שהשיא
אסא מלך יהודה את בתו של עמרי מלך ישראל
ליהושפט בנו לאשה נגזרה על מלכות בית דוד
שתכלה עם בית אחאב שנ' ומאלים היתה תבוסת
אחזיהו וגו' ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה

הלכה ד

כיוצא בו כולם נתיחסו בימי יותם מלך יהודה ובימי
ירבעם בן יואש מלך ישראל איפשר לומ' כן והלא
עוזיהו קבר את ירבעם ועוד שלשה מלכים אחריו
אלא כל אותן עשרים וחמש שנה שהיה עזיה המלך
מצורע יותם בנו על בית המלך שופט את עם הארץ

הלכה ה

עד שלא נגנז אליהו היתה רוח הקדש מרובה
בישראל שנ' ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי
ה' שלחני בית אל מהו אומ' ויצאו בני הנביאים אשר
בבית אל וגומ' כי ה' שלחני יריחו מהו או' ויגשו בני
הנביאים אשר ביריחו וגו' כי ה' שלחני הירדנה מהו
אומ' וחמשים איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו מנגד
מר' ושני' עמ' על הירדן יכול מפני שהן מועטין תל
וחמשים איש יכול מפני שהן קטני' תל ויאמרו אליו
הידעת כי היום ה' לקח את אדוניך אדונינו לא אמרו
אלא אדוניך מלמד שכולם חביריו של אליהו היו והיו
שקולין כנגד אליהו ומניין שנסתלקה מהן רוח הקדש
שנ' ויאמרו אליו הנא נא יש את עבדך חמשה אנשים
בני חיל וגו' איפשר לבני אדם אמש הוא אומ' הידעת
כי היום ה' לקח את אדוניך ועכשיו אומר ילכו ויבקשו
את אדוניך אלא מגיד שנסתלקה מהן רוח הקודש
ויפצרו בו עד בוש ויאמר שלחו מה תל עד בוש כדי
מלמד שהיה בין שניהם דבר אחר מה תל עד בוש
מלמד שנתבייש מהן כדי שלא יאמרו אינו רוצה

להקביל פני רבו

הלכה ו

כל זמן שהיה אלישע קיים לא היו גדודי ארם באין
בגבול ישראל שנ' ולא יספו גדודי ארם לבוא בארץ
ישראל משמת אלישע מהו או' וימת אלישע ויקברוהו
וגדודי מואב יבאו בארץ בא שנה

תוספתא סוטה פרק יג

הלכה א

משנבנה בית ראשון נגנז אהל מועד ונגנזו עמו
קרסיו קרשיו ובריחיו ועמודיו ואדניו ואף על פי כן לא
היו משתמשין אלא בשלחן שעשה משה ומנורה
שעשה משה מנורה שעשה משה לא היתה צריכה
שמן המשחה שקדושה הראשונה קדשה לשעתה
וקדשה לעתיד לבא משנגנז ארון נגנז עמו צנצנת
המן וצלוחית של שמן המשחה ומקלו של אהרן
שקדיה ופרחיה וארגז שהשיבו פלשתים דרין לאלי

<p> ישראל כולם היו בבית קדש הקדשים ומשנגז ארון נגזזו עמו דברים ומי גזזו יאשיהו המלך גזזו מה ראה כיון שראה כתנו בתורה יולך ה' אותך ואת מלכך וגו' פיקד ללויים וגזזוהו שנ' ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדשים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה מלך ישראל אין להם משא בכתף אמ' להם גזזו אותו שלא יגלה לבבל כשאר כל הכלים שתחזירוהו למקומו שנ' עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישר' מיד גזזו אותו הלויים ר' ליעזר אומ' ארון גלה לבבל שנ' לא יותר דבר אמר ה' ואין דבר אלא דברות שבו ר' שמעון אומ' הרי הוא אומ' ולתשובות השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בבבלה עם כלי חמדת בית ה' זה ארון ר' יהודה בן לקיש או' ארון נגזז במקומו שנ' ויאריכו הבדים ויראו וגו' ויהיו שם עד היום הזה הלכה ב משחרב בית המקדש¹⁴¹ הראשון בטלה מלוכה מבית דוד ובטלו אורים ותומים ופסקו ערי מגרש שנ' ויאמר התרשתה להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים כאדם שאומ' לחבירו עד שיחיו מתים או עד שיבא אליהו הלכה ג משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי פסקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו משמיעין להן על בת קול מעשה שנתכנסו חכמים לעליית בית גוריה ביריחו ויצתה בת קול ואמרה להן יש כן אדם ביניכם שראוי לרוח הקדש אלא שאין דורו זכיי לכך נתנו עיניהם בהלל הזקן וכשמת אמרו עליו הא עניו הא חסיד תלמידו של עזרא הלכה ד שוב פעם אחת היו יושבין ביבנה ושמעו בת קול אומרת יש כאן אדם שראוי לרוח הקודש אלא שאין הדור זכיי ונתנו עיניהם בשמואל הקטן בשעת מיתתו מה היו או' הא עניו הא חסיד תלמידו של הלל הזקן אף הוא אומ' בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לקטלא ושאר חברוהי לחרבא ושאר עמא לביזה ועקן רברבן יהוין לאחר דנא בלשון ארמי אמרן אף על ר' יהודה בן בבא התקינו שיהו אומ' עליו הא עניו הא חסיד תלמידו של שמואל הקטן אלא שנטרפה שעה הלכה ה יוחנן כהן גדול שמע דבר מבית קדש הקדשים נצחון (מרא) טליא דאזלון לאגחא קרבא באנטכיא וכתבו אותה שעה ואותו היום וכיונו ואותה שעה היתה שנצחו הלכה ו שמעון הצדיק שמע דבר מבית קדש הקדשים בטילת עבידתא די אמר סנאה לאיתאה להיכלא ונהרג גסקלגס ובטלו גזרותיו ובלשון ארמי שמע הלכה ז כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת הלכו ומצאוהו שכבה מיכן ואילך מוצאין אותו פעמים כבה פעמים דולק כל זמן שהיה שמעון קיים היתה מערכה תדירה כשמסדרין אותה </p>	
--	--

¹⁴¹ משנה פ"ט מט"ו.

כשחרית היתה מתגברת והולכת כל היום כולו והיו מקריבין עליה תמידין ומוספין ונסכיהן ולא היו מוסיפין עליה אלא שני גיזרי עצים עם תמיד של בין הערביים כדי לקיים מצות עצים בלבד שני' ובער עליה הכהן משמת שמעון הצדיק תשש כחה של מערכה כשמסדרין אותה בשחרית לא היו נמנעין מלהוסיף עליה עצים כל היום כולו כל זמן שהיה שמעון קיים ברכה נכנסת בשתי הלחם ובלחם הפנים שתי הלחם מתחלקות בעצרת לכהנים ולחם הפנים ברגל לכל המשמרות לאנשי משמר יש מהן שאוכלין ושובעין ויש מהן שאוכלין ומותירין ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כזית משמת שמעון הצדיק לא היתה ברכה נכנסת לא בשתי הלחם ולא בלחם הפנים הצנועין מושכין ידיהם והגרגרנין חולקין ביניהן ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כפול הלכה ח

מעשה בכהן אחד מצפורי שנטל חלקו וחלק חבירו ואף על פי כן לא עלה בידו [אלא כפול] והיו קורין אותו בן החמסן עד היום שנה שמת בה שמעון הצדיק אמ' להם בשנה זו אני מת אמרו לו מניין אתה יודע אמ' להם כל ימות הכפורים היה זקן אחד לובש לבנים ומתכסה לבנים נכנס עמי ויוצא עמי שנה זו נכנס עמי ולא יצא לאחר הרגל [חלה] שבעת ימים ומת [משמת] שמעון הצדיק נמנעו אחיו מלברך בשם

הלכה ט¹⁴²

מעוררין אלו הלויים שאומ' על הדוכן עורה למה תישן ה' אמ' להן **רבן יוחנן בן זכיי** וכי יש שינה לפניו והלא כבר נאמר הנה לא ינום ולא ישן אלא כל זמן ישראל שרוין בצער ואומות העולם שרוין בשלוח כביכול עורה למה תישן

הלכה י¹⁴³

נוקפין אלו שמכין את העגל בין קרניו כדרך שמכין לעז אמ' להן **יוחנן כהן גדול** עד מתי אתם מאכילין את המזבח טריפות עד ימיו היה פטיש מכה בירושלם בחולו של מועד אף הוא גזר על הוודיי וביטל את הדמיי לפי ששלח לכל עיירות ישראל ומצאן שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר שיני מקצתן מפרישין ומקצתן אין מפרישין [אמר] הואיל ותרומה גדולה עון מיתה ותרומת מעשר עון טבל יהא אדם קורא שם לתרומה ותרומת מעשר ונותנן לכהן ומעשר שני מחללו על המעות והשאר מעשר מעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה

תוספתא סוטה פרק יד

הלכה א

רבן יוחנן בן זכיי אומ' **משרבו הרצחנין בטלה ערופה** לפי שאין עגלה ערופה באה אלא על הספק עכשיו רבו ההורגין בגלוי

הלכה ב

משנה י'

משרבו הרצחנים בטלה עגלה ערופה

משבא אלעזר בן דיני ותחינה בן פרישה בן פרישה היה נקרא חזרו לקרותו 'בן הרצחן' משנה יא

¹⁴² מכאן עד סוף הפרק נסוף על פ"ט מי"ג.

<p>משרבו המנאפין פסקו מי מרים לפי שאין מי מרים באין אלא על הספק עכשיו כבר רבו הרואין בגלוי</p> <p>הלכה ג</p> <p>משרבו בעלי הנאה בא חרון אף לעולם ובטל כבוד תורה משרבו לוחשי לחישות בבית דין נתעוותו המעשים ונתקלקלו הדינין ופסקה השכינה מישראל</p> <p>הלכה ד</p> <p>משרבו רואין לפנים בטל לא תכירו פנים במשפט ופסק לא תגורו מפני איש ופרקו מהן עול שמים והמליכו עליהם עול בשר ודם</p> <p>הלכה ה</p> <p>משרבו מטילי מלאי על בעלי בתים רבה שוחד והוטה משפט והיו לאחור ולא לפנים ועליהם נאמ' כעל בני שמואל ולא הלכו בניו בדרכיו וגו' וכי לקחו שוחד ומשפט הטו</p> <p>הלכה ו</p> <p>ר' מאיר אומ' חלקם שאלו בפייהם ר' יהוד' אומ' מלאי הטילו על בעלי בתים ר' עקיבא אומ' מתנות נטלו בזרוע ר' יוסה או' קופה של מעשרות לקחו בזרוע אף על פי שלא קלל עלי את שמואל אלא על תניי ראה היאך דבקה בו</p> <p>הלכה ז</p> <p>משרבו מקבל אני טובתך ומחזיק אני טובתך רבו איש הישר בעיניו יעשה וסרחה כל המלכות כולה ואזלא ונזלא ומשרבו איש הישר בעיניו יעשה שפלים הגבהו וגבוהים השפלו סרחה כל המלכות כולה אזלא ונזלא משרבו צרי עין וטורפי טרף הן הן שופכי דמים רבו אומצי הלב וכל אחד ואחד קופץ ידו ועברו על מה שכתו' בתורה השמר לך פן יהיה דבר וגו'</p> <p>הלכה ח</p> <p>משרבו מושכי הרוק נתמעטו התלמידים ובטל כבוד תורה משרבו אחרי בצעם לבם הולך רבו האומרים לרע טוב ולטוב רע משרבו האומרים לרע טוב ולטוב רע נתמלא כל העולם כולו הוי הוי משרבו היהירים התחילו בנות ישראל לינשא ליהירים לפי שבדורנו אין רואין אלא לפנים</p> <p>הלכה ט</p>	<p>משרבו הנואפים פסקו המים המאררים רבן יוחנן בן זכאי הפסיקן שנאמר לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה</p> <p>משנה יב</p> <p>משמת יוסה בן יעזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות שנאמר אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי</p> <p>משנה יג¹¹⁵</p> <p>יוחנן כהן גדול העביר הודית המעשר אף הוא בטל את המעוררים ואת הנוקפים עד ימיו היה הפטיש מכה בירושלים ובימיו אין אדם צריך לשאל על הדמי משנה יד</p> <p>משבטלה סנהדרין בטל השיר¹¹⁶ מבית המשתיות שנאמר בשיר לא ישתו יין ימר שכר לשתיו משנה טו</p> <p>משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותמים</p>
---	--

¹¹⁵ תוספתא פי"ג ה"ט

¹¹⁶ תוספתא פט"ז ה"ז

<p>משרבו נטויות גרון ומסקרות עינים רבו מים מרים אלא שפסקו משרבו זחוחי הלב רבו מחלוקות בישראל והן הן שופכי דמים משרבו מקבלי מתנות נתמעטו ימים ונתקצרו שנים משרבו תלמידי שמיי והלל שלא שמשו כל צרכן הרבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות הלכה י' משרבו מקבלי צדקה מן הגוים כביכול שהתחילו גוים להתמעט וישראל להתרומם איפכא אין נוח בעולם לישראל</p> <p>תוספתא סוטה פרק טו</p> <p>הלכה א</p> <p>משחרב בית המקדש בטל שמיר ונפת צופים אמ' ר' יודה מה טיבו של שמיר זה בריה היתה מששת ימי בראשית כשנותנין [אותו] על גבי אבנים ועל גבי קורות מתפתחות לפניו כלוחי פינקס ולא עוד אלא כשנותנין אותו על גבי ברזל הוא בוקע ויורד מלפניו ואין כל דבר יכול לעמוד בו כיצד עושין (אמ') לו כורכין אותו במוכין של צמר ונותנין אותו לתוך טנא של עופרת מלא סובין של שעורין ובו בנה שלמה את בית המקדש שנ' ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וגו' דברי ר' יהודה ר' נחמיה או' מגוררות במגרה היו מבחוץ שנ' כל אלה אבנים יקרות במדת גזית מגוררות במגירה מבית ומחוץ מה תל מבית ומחוץ בבית לא היו נשמעין אלא מתקנין אותן מבחוץ ומכניסין אותן לפנין אמ' ר' נראין דברי ר' יהודה באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו</p> <p>הלכה ב</p> <p>אמ' רבן שמעון בן גמליאל תדע שנתארוו טללים שבראשונה כשהיה טל יורד על גבי תבן ועל גבי הקש היה מלבין שנ' והנה על פני המדבר דק מחספס עכשיו משחיר בראשונה כל עיר שהיו טלליה רבים מחברותיה פירותיה היו מרובין עכשיו ממועטין</p> <p>רבן שמעון בן גמליאל אומ' משם ר' יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד טל לברכה ונטל טעם פירות וראשון ראשון עומד ר' יוסה או' אף נוטל שומן פירות ר' שמעון בן לעזר אומ' טהרה נטלה את הטעם ואת הריח מעשרות נטלו את השמן ואת הדגן</p> <p>הלכה ג</p> <p>משמת ר' לעזר בטל כבוד תורה משמת ר' יהושע בטלו אנשי עצה ופסקה מחשבה מישראל</p> <p>משמת ר' עקיבה בטלו זרועי תורה ופסקו מעינות חכמה משמת ר' לעזר בן עזריה בטלה עטרת חכמי' שעטרת חכמי' עשרם¹⁴⁴</p>	<p>משחרב בית המקדש¹¹⁷ בטל השמיר ונפת צופים</p> <p>ופסקו אנשי אמנה שנאמר (תהלים יבב) הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם</p> <p>משנה טז</p> <p>רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד טל לברכה ונטל טעם הפרות רבי יוסה אומר אף נטל שמן הפרות רבי שמעון בן אלעזר אומר הטהרה נטלה את הטעם ואת הריח המעשרות נטלו את שמן הדגן הזנות והכשפים כלו את הכל</p> <p>משנה יז¹¹⁸</p>
--	---

¹¹⁷ תוספתא פי"ג ה"ג

¹¹⁸ תוספתא פט"ו ה"ח

¹⁴⁴ משנה פ"ט מי"ט

<p>הלכה ד משמת בן עזאי בטלו השקדנין הלכה ה משמת בן זומא בטלו הדרשנין</p> <p>משמת ר' חנינה בן דוסא בטלו אנשי מעשה מישראל משמת אבא יוסי בן קטנית איש קטנתה נתקטנה חסידות מישראל למה נקרא שמו איש [קטנתא שהוא] קוטנה של חסידות משמת רבן שמעון בן גמליאל בא גוביי ורבו צרות משמת ר' נכפלו צרות הלכה ו</p> <p>רבן שמעון בן גמלי' או' אין לך כל צרה וצרה שבאה על הציבור שאין בית דין מבטלין שמחה כנגדה הלכה ז</p> <p>משבטלה סנדרי בטל שיר¹⁴⁵ מבית המשתאות וכי מה היתה סנהדרין מועלת להן לישראל אלא לענין שנ' ואם העלם יעלימו עם הארץ וגו' בראשונה כשהיה אדם חוטא כשהיה סנדרי קיימת נפרעין ממנו עכשיו ממנו ומקרוביו שנ' ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו וגו' משלו משל למה הדבר דומה לאחד שסרח בעיר ומסרוהו לרצען וריצעו היה קשה מן הרוצען מסרוהו לבעל זמורה וחבטו היה קשה מבעל זמורה מסרוהו לקטרון וחבשו והיה קשה מקטרון מסרוהו לשלטון והטילו בקמין אף כך ישר' צרות האחרונות משכחות את הראשונות הלכה ח¹⁴⁶</p> <p>בפולמוס של אספסיוס גזרו על עטרות חתנים ואילו הן עטרות חתנים של מלח ושל גפרית אבל של ורד ושל הדס התיירו בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות אילו הן עטרות כלות אילו זהוריות מזוהבות אבל יוצאה היא בכיפה של מלח בבית ושלא ילמד אדם את בנו יונית התיירו להם לבית רבן גמליאל ללמד את בניהם יונית מפני שהן קרובין למלכות הלכה ט</p>	<p>בפולמוס שלאספסיוס גזרו על עטרות חתנים ועל הארוס בפולמוס שלקיטס גזרו על עטרות הכלה ושלא ילמד אדם את בנו יונית בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא הכלה בפריון בתוך העיר ורבותינו התיירו שתצא הכלה בפריון בתוך העיר משנה יח משמת רבן יוחנן בן זכי בטל זיו החכמה משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות משמת ישמעאל בן פיאבי בטל זיו הכהנה משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא משנה יט משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלות משמת רבי עקיבה בטלו הדורשנים משמת בן עזי בטלו השוקדנים</p> <p>משמת בן זומא בטלו הדרשנין משמת רבי יהושע בטלה טובה מן העולם משמת רבן שמעון בן גמליאל בא גובי וצרות משמת רבי אלעזר בן עזריה פסק העשר מן החכמים¹¹⁹ משמת רבי חנינה בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת רבי יוסה קטונתן פסקו החסידים</p> <p>ולמה נקרא שמו קטונתן? שהיה קטנן שלחסידיים</p>
--	--

¹¹⁹ תוספתא פט"ו ה"ג

¹⁴⁵ משנה פ"ט מי"ד

¹⁴⁶ משנה פ"ט מי"ז

ושלא לסוד את ביתו בסיד בביצת הסיד אם עירב בו תבן או חול מותר **ר' יהודה** או עירב בו חול הרי זה טרכי סיד ואסור אם עירב בו תבן מותר פולמוס האחרון גזרו על חופת חתנים אילו הן חופת חתנים אלו של זהב אבל עושה הוא אפיפירות ותולה בה כל מה שירצה ושלא תצא כלה באפיריון בתוך העיר ורבותינו התירו שתצא כלה באפיריון בתוך העיר אף על פלטון גזר **ר' יהודה בן בבא** ולא הוודו לו חכמים הלכה י

אמ' **ר' ישמעאל** מיום שחרב בית המקדש דין הוא שלא לאכל בשר ושלא לשתות יין אלא שאין בית דין גוזרין על הצבור דברים שאין יכולין לעמוד בהן הוא היה אומ' הואיל ועוקרין את התורה מבינותינו נגזר על העולם שהוא שמם שלא לישא אשה ושלא להוליד בנים ושלא להקים שבוע בן עד שלא שיכלה זרעו של אברהם מאליו אמרו לו מוטב להן לצבור שיהו שוגגין ואל יהו מזידין הלכה יא

משחרב הבית האחרון רבו פרושין בישראל שלא היו אוכלין בשר ולא שותין יין ניטפל להן **ר' יהושע** אמ' להן בניי מפני מה אין אתם אוכלין בשר אמרו לו נאכל בשר שבכל יום היה תמיד קרב לגבי מזבח ועכשיו בטל אמ' להן לא נאכל ומפני מה אין אתם שותין יין אמרו לו יין נשתה שבכל יום היה מתנסך על גבי המזבח ועכשיו בטל אמ' להם לא נשתה אמ' להם אם כן לחם לא נאכל שממנו היו מביאין שתי הלחם ולחם הפנים מים לא נשתה שמהן היו מנסכין מים בחג תאנים וענבים לא נאכל שמהם היו מביאין בכורים בעצרת שתקו הלכה יב

אמ' להם בניי להתאבל יותר מדיי אי איפשר ושלא להתאבל אי איפשר אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר דבר מועט זכר לירושלם הלכה יג

עושה אדם צרכי סעודה ומשייר דבר מועט זכר לירושלם הלכה יד

עושה אשה תכשיטין ומשיירת דבר מועט זכר לירושלם שנ' אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי וגו' הלכה טו

וכל המתאבלים עליה בעולם הזה שמחים עמה לעולם הבא שנ' שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה וגו' הלכה טז

[משנה כ

רבי פנחס בן יאיר אומר מיום שחרב בית המקדש בושו חברים ובני חברין וחפו ראשן נזדללו אנשי מעשה במעשיהם וגברו בעלי זרוע וגברו בעלי לשון הרע ואין דורש ואין מבקש על מה לנו להשען? על אבינו שבשמים

משנה כא

רבי אליעזר הגדול אומר מיום שחרב בית המקדש שריו חכימיה למהוי כספריה וספריה כתלמידיה ותלמידיה כעמא ועמא כעמי אזלה ונולה ואין דורש ואין מבקש ועל מה לנו להשען? על אבינו שבשמים

	<p>משנה כב בעקבות המשיח חצפה יסגי ויקר יאמר הגפן תתן פריה והיין ביקר והמלכות תהא מינות ואין תוכחה משנה כג בית ועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן ישום ואנשי הגליל יסובבו מעיר לעיר ולא יתחננו וחכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת משנה כד נערים ילבינו זקנים [זקנים] יעמדו מן הקטנים בן מנבל אב בת קמה באמה כלה בחמתה איבי איש אנשי ביתו דורש פניו דומות כלב ועל מה לנו להשען? על אבינו שבשמים משנה כה רבי פנחס בן יאיר אומר זריזות מביאה לידי נקיות ונקיות לידי פרישות ופרישות לידי טהרה לידי קדשה קדשה לידי ענוה ענוה לידי יראות חטא יראות חטא לידי חסידות חסידות לידי רוח הקדש רוח הקדש לידי תחית המתים תחית מתים באה על ידי אליהו זכור לטוב]</p> <p>חסלת סוטה</p>
--	--